

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [YVES BOT]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 20. februārī¹

Lieta C-441/17

**Eiropas Komisija
pret**

Polijas Republiku

Valsts pienākumu neizpilde – Vide – Direktīva 92/43/EEK – 6. panta 1. un 3. punkts – 12. panta 1. punkts – Dabisko dzīvotņu, kā arī savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 2009/147/EK – 4. un 5. pants – Savvaļas putnu aizsardzība – Meža apsaimniekošanas plāna grozīšana – *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieża* (Polija) – Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas

1. Prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka:

- pieņemot meža apsaimniekošanas plāna Belovežas [*Białowieża*] meža teritorijai pielikumu, nenodrošinot, ka tas nelabvēlīgi neietekmē Kopienas nozīmes teritorijas (turpmāk tekstā – “KNT”) un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk tekstā – “ĪADT”) PLC200004 *Puszcza Białowieża* [Belovežas gārša] viengabalainību, Polijas Republika nav izpildījusi savus Padomes Direktīvas 92/43/EEK² 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus;
- neparedzot vajadzīgos aizsardzības līdzekļus, kas atbilstu ekoloģiskām prasībām Dzīvotņu direktīvas I pielikumā minētajām dabiskajām dzīvotnēm un II pielikumā minētajām sugām, kā arī Direktīvas 2009/147/EK³ I pielikumā minētajiem putniem un regulāri sastopamām migrējošām sugām, kas šajā pielikumā nav minētas, kuru dēļ ir izveidotas KNT un ĪADT PLC200004 *Puszcza Białowieża*, Polijas Republika nav izpildījusi savus Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punktā un Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punktā paredzētos pienākumus;
- nenodrošinot saproksilofāgo vaboļu (sarkano plakaņu (*Cucujus cinnaberinus*), *Buprestis splendens*, dzeltenkrūšu ēnvaboļu (*Phryganophilus ruficollis*) un egļu praulmiļu (*Pytho kolwensis*)), kas ir minētas Dzīvotņu direktīvas IV pielikumā, stingru aizsardzību, tas ir, neaizliedzot tās apzināti nogalināt, traucēt vairošanās vietu stāvokli Belovežas mežsaimniecībā, to pasliktināt vai iznīcināt, Polijas Republika nav izpildījusi savus Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktā paredzētos pienākumus, un,
- nenodrošinot Putnu direktīvas 1. pantā norādīto putnu sugu, tostarp baltmugurdzeņa (*Dendrocopos leucotos*), trīspirkstu dzeņa (*Picoides tridactylus*), apodziņa (*Glaucidium passerinum*) un bikšainā apoga (*Aegolius funereus*), aizsardzību, t.i., nenodrošinot, lai šīs sugas netiktu nogalinātas vai

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Padomes Direktīva (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.), kurā nesenākie grozījumi veikti ar Padomes Direktīvu 2013/17/ES (2013. gada 13. maijs) (OV 2013, L 158, 193. lpp.) (turpmāk tekstā – “Dzīvotņu direktīva”).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 2010, L 20, 7. lpp.), kurā grozījumi veikti ar Direktīvu 2013/17 (turpmāk tekstā – “Putnu direktīva”).

traucētas vairošanās periodā un mazuļu attīstības periodā un to ligzdas vai olas apzināti netiktu iznīcinātas, bojātas vai savāktas Belovežas mežsaimniecībā, Polijas Republika nav izpildījusi savus Putnu direktīvas 5. panta b) un d) punktā paredzētos pienākumus.

2. Tiesā iesniegtā lieta tai, pirmkārt, ļaus vēlreiz uzsvērt, kas atšķir ar *Natura 2000* teritoriju saistītus plānus, uz kuriem attiecas Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkts, no plāniem, kuri nav tieši saistīti ar vai nav vajadzīgi šādas teritorijas apsaimniekošanai, bet var to būtiski ietekmēt, kādi minēti šā panta 3. punktā. Otrkārt, tā ļaus atgādināt, kāda rūpība dalībvalstīm ir jāievēro, šos plānus vai projektus izstrādājot un ieviešot, to īpaši stingro prasību dēļ, kas izriet no Komisijas minētajām direktīvām, kā tās interpretējusi Tiesa.

3. Šajos secinājumos izklāstīšu iemeslus, kuru dēļ uzskatu, ka šī prasība sakarā ar pienākumu neizpildi ir pieņemama un ir jāapmierina.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Dzīvotņu direktīva

4. Dzīvotņu direktīvas preambulas pirmais, trešais, sestais, desmitais un piecpadsmitais apsvērums ir izteikti šādi:

“tā kā vides kvalitātes saglabāšana, aizsardzība un uzlabošana, kas iekļauj dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras aizsardzību, ir vispārīgs Kopienas pamatmērķis, kā norādīts Līguma 130.r pantā [kļuvis par EKL 174. pantu, tagad – LESD 191. pants];

[..]

tā kā šīs direktīvas galvenais mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ņemot vērā ekonomiskās, sociālās, kultūras un reģionālās prasības, šī direktīva palīdz sasniegt vispārīgo mērķi par noturīgu attīstību; tā kā, lai saglabātu šādu bioloģisko daudzveidību, dažos gadījumos var būt vajadzīga cilvēka darbība vai tās veicināšana;

[..]

tā kā, lai nodrošinātu Kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu un sugu atjaunošanos vai saglabāšanu labvēlīgā aizsardzības statusā, ir jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, lai pēc noteikta grafika izveidotu saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu;

[..]

tā kā attiecīgi jāizvērtē visi plāni vai programmas, kas varētu būtiski ietekmēt tās teritorijas saglabāšanas mērķus, kura ir vai tiks noteikta par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju;

[..]

tā kā, papildinot Direktīvu 79/409/EEK ^[4], attiecībā uz dažām faunas un floras sugām ir vajadzīga vispārīga aizsardzības sistēma; tā kā jāparedz pārvaldības pasākumi attiecībā uz konkrētām sugām, ja tas vajadzīgs šo sugu aizsardzības statusa dēļ, tostarp jāaizliedz konkrēti gūstīšanas vai nonāvēšanas veidi, vienlaikus paredzot izņēmumu iespējamību noteiktos apstākļos

4 Padomes Direktīva (1979. gada 2. aprīlis) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 1979, L 103, 1. lpp.).

[..]”

5. Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

- a) aizsardzība ir tādu pasākumu kopums, kas vajadzīgi, lai saglabātu vai atjaunotu dabisko dzīvotni un savvaļas faunas un floras sugu populācijas tiem labvēlīgā stāvoklī, kā definēts e) un i) punktā;
- b) dabiska dzīvotne ir pilnībā vai daļēji dabiskas sauszemes vai ūdens platības, ko raksturo ģeogrāfiskas, abiotiskas un biotiskas iezīmes;

[..]

- d) prioritārie dabisko dzīvotņu veidi ir dabisko dzīvotņu veidi, kuriem draud izzušana un kuri atrodas 2. pantā minētajā teritorijā, un par kuru saglabāšanu Kopiena ir īpaši atbildīga, ņemot vērā šo dzīvotņu dabiskās izplatības areāla proporciju, kas ietilpst 2. pantā minētajā teritorijā; šie prioritārie dabisko dzīvotņu veidi I pielikumā ir atzīmēti ar zvaigznīti *;
- e) dabiskas dzīvotnes aizsardzības statuss ir uz dabisku dzīvotni un tai raksturīgajām sugām iedarbojošos ietekmju kopums, kas ilgtermiņā var ietekmēt šīs dzīvotnes dabisko izplatību, struktūru un funkcijas, kā arī tai raksturīgo sugu ilglaicīgas izdzīvošanas iespējas 2. pantā minētajā teritorijā.

Dabiskas dzīvotnes aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja:

- tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir stabilas vai paplašinās

un

- pastāv un, iespējams, ka arī tuvākajā laikā pastāvēs dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tās ilglaicīgai uzturēšanai,

un

- tai raksturīgo sugu aizsardzības statuss ir labvēlīgs, kā noteikts i) punktā;

[..]

g) Kopienā nozīmīgas sugas ir sugas, kas 2. pantā minētajā teritorijā ir:

i) apdraudētas [..]

vai

ii) jutīgas, t.i., kas tuvākajā laikā varētu kļūt par apdraudētām sugām, ja turpināsies apdraudētību veicinošu faktoru ietekme,

vai

iii) retas, t.i., tās pārstāv nelielas populācijas, kas pašlaik nav ne apdraudētas, ne jutīgas, taču tomēr ir zināms risks par tādām kļūt. Šo sugu īpatņi atrodami ierobežotos ģeogrāfiskos apgabalos vai nelielā skaitā ir izkļiedēti plašākā apgabalā,

vai

- iv) endēmas un kam vajadzīga īpaša uzmanība, kuras iemesls ir dzīvotnes īpatnības un/vai šo sugu izmantošanas iespējamā ietekme uz dzīvotni, un/vai šo sugu izmantošanas iespējamā ietekme uz dzīvotnes aizsardzības statusu.

Šādas sugas ir uzskaitītas vai var tikt uzskaitītas II pielikumā un/vai IV vai V pielikumā;

- h) prioritārās sugas ir sugas, kuras minētas g) punkta i) apakšpunktā un par kuru saglabāšanu Kopiena ir īpaši atbildīga, ņemot vērā šo sugu dabiskās izplatības areāla proporciju, kas ietilpst 2. pantā minētajā teritorijā; šīs prioritārās sugas II pielikumā ir atzīmētas ar zvaigznīti *;
- i) sugas aizsardzības statuss ir uz attiecīgo sugu iedarbojošos ietekmju kopums, kas ilgtermiņā var ietekmēt šīs sugas populāciju izplatību un skaitlisko daudzumu 2. pantā minētajā teritorijā.

Aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja:

- attiecīgo sugu populācijas dinamikas dati liecina, ka ilgtermiņā suga sevi atražo un ir dzīvotspējīga konkrētās dabiskās dzīvotnes sastāvdaļa,

[un]

- sugas dabiskās izplatības areāls nav samazinājies, un šķiet, ka tas nemazināsies arī tuvākajā laikā,

un

- dzīvotne ir un šķiet, ka arī turpmāk būs pietiekami plaša tās populāciju ilglaicīgai uzturēšanai;

- j) teritorija ir ģeogrāfiski definēts apgabals ar skaidri noteiktu platību;

- k) Kopienā nozīmīga teritorija ir teritorija, kas attiecīgajā bioģeogrāfiskajā rajonā vai rajonos būtiski sekmē I pielikumā minēta dabiskas dzīvotnes veida vai II pielikumā minētu sugu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu un var arī būtiski veicināt 3. pantā minētā *Natura 2000* tīkla vienotību, un/vai būtiski sekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu attiecīgajā bioģeogrāfiskajā rajonā vai rajonos.

Attiecībā uz faunas sugām ar plašu izplatības areālu Kopienā nozīmīgas teritorijas ir šādu sugu dabiskās izplatības areālu vietas, kam piemīt fizikālie vai bioloģiskie faktori, kuri ir svarīgi, lai minēto sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties;

- l) īpaši aizsargājama dabas teritorija ir Kopienā nozīmīga teritorija, ko dalībvalstis nosaka ar normatīvu vai administratīvu aktu un/vai līgumu un kur piemēro vajadzīgos aizsardzības pasākumus, lai saglabātu vai atjaunotu labvēlīgu aizsardzības statusu tām dabiskajām dzīvotnēm un/vai sugu populācijai, kuru dēļ attiecīgā teritorija ir noteikta;

[..].”

6. Minētās direktīvas 2. pants ir izteikts šādi:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā, uz kuru attiecas Līgums.

2. Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas.

3. Veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.”

7. Dzīvotņu direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“1. Izveido saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu, kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un kura nosaukums ir *Natura 2000*. Šo tīklu, ko veido I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidu un II pielikumā uzskaitīto sugu dzīvotņu teritorijas, izmanto, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā.

Natura 2000 tīkls iekļauj [ĪADT], ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot Direktīvu 79/409[..].”

8. Šīs direktīvas 4. panta 2. punkta trešajā daļā un 4. un 5. punktā ir noteikts:

“2. [..]

[KNT] sarakstu, kurā norādītas vietas, kur atrodams viens vai vairāki prioritārie dabisko dzīvotņu veidi vai prioritārās sugas, pieņem Komisija saskaņā ar 21. pantā paredzēto procedūru.

[..]

4. Tiklīdz [KNT] ir apstiprināta saskaņā ar 2. punktā paredzēto procedūru, attiecīgā dalībvalsts cik vien iespējams isā laikā, bet ne vēlāk kā sešos gados piešķir minētajai teritorijai īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statusu, nosakot prioritātes saskaņā ar attiecīgo teritoriju nozīmīgumu I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu vai II pielikuma sugu saglabāšanā vai atjaunošanā tām labvēlīgā aizsardzības statusā un teritoriju nozīmīgumu *Natura 2000* tīkla vienotībā, kā arī saskaņā ar noplicināšanās vai bojā ejas draudiem, kam pakļautas šīs teritorijas.

5. Tiklīdz teritoriju iekļauj 2. punkta trešajā daļā minētajā sarakstā, uz to attiecas 6. panta 2., 3. un 4. punkts.”

9. Minētās direktīvas 6. pantā ir noteikts:

“1. Attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus, attiecīgā gadījumā tajos iekļaujot atbilstīgus apsaimniekošanas plānus, kas izstrādāti īpaši šīm teritorijām vai iekļauti citos attīstības plānos, kā arī atbilstīgus normatīvus, administratīvus vai līgumiskus pasākumus, kuri atbilst šajās teritorijās sastopamo I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu un II pielikuma sugu ekoloģiskajām prasībām.

2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.

Ja attiecīgajā teritorijā sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids un/vai prioritāra suga, tad vienīgie pieņemamie argumenti ir tie, kas saistīti ar veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību, videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm vai, pēc Komisijas atzinuma, citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm.”

10. Dzīvotņu direktīvas 7. pantā ir norādīts:

“No šīs direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj visas saistības, kas izriet no Direktīvas 79/409[..] 4. panta 4. punkta pirmā teikuma un kas attiecas uz teritorijām, kuras klasificētas saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu vai līdzīgā veidā atzītas saskaņā ar 4. panta 2. punktu, jaunajām saistībām stājoties spēkā ar šīs direktīvas ieviešanas datumu vai ar tādas klasifikācijas vai atzīšanas datumu, ko dalībvalsts veic saskaņā ar Direktīvu 79/409[..], ja pēdējais ir vēlāks datums.”

11. Šīs direktīvas sadaļā “Sugu aizsardzība” 12. panta 1. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

- a) minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā;
- b) minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā;

[..]

- d) vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.”

12. Minētās direktīvas 16. panta 1. punktā ir noteikts:

“1. Ja nav apmierinošas alternatīvas un ja netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis drīkst atkāpties no 12., 13., 14. panta un 15. panta a) un b) punkta noteikumiem, lai:

[..]

- b) novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai un ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem;
- c) rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses un videi primāri svarīgas labvēlīgas pārveides;

[..].”

13. Dzīvotņu direktīvas I pielikuma “Kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidi, kuru aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas” 9. punktā par “Dabisko un pusdabisko meža zemju veģetācij[u], kas sastāv no vietējām sugām, kuras veido lielu koku mežus ar tipisku pamežu, un kas atbilst šādiem kritērijiem: reta vai izzūdoša, un/vai Kopienā nozīmīgas galvenās sugas” un 91. sadaļā par

“Eiropas mērenās joslas mežiem” ir minētas subkontinentālo skābaržu dzīvotnes (*Galio-Carpinetum* skābaržu dzīvotnes, *Natura 2000* kods 9170), kā arī mežu kūdrāji (*Natura 2000* kods 91D0) un piekrastes meži ar vītoliem, papelēm, alkšņiem un ošiem (aluviāli meži ar *Alnus glutinosa* un *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), *Natura 2000* kods 91E0), un šie pēdējie divi meži ir īpaši norādīti kā prioritāri dzīvotņu veidi.

14. Šīs direktīvas II un IV pielikums attiecīgi nosaukti “Kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kuru aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas” un “Kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kam vajadzīga stingra aizsardzība”. Abu šo pielikumu a) daļā, kas attiecas uz “dzīvniekiem” “bezmugurkaulniekiem”, ir minēta virkne “kukaiņu” sugu, tostarp saproksilofāgo vaboļu sugu, kuru vidū tostarp minēts *Buprestis splendens*, sarkanais plakanis, egļu praulmīlis un dzeltenkrūšu ēnvabole, par kuru II pielikumā ir precizēts, ka šī pēdējā minētā suga ir prioritāra. Šajā pašā pielikumā ir minēti arī *Rhysodes sulcatus* un Šneidera mizmīlis (*Boros schneideri*).

B. Putnu direktīva

15. Putnu direktīvas preambulas 6. un 8. apsvērums ir formulēts šādi:

“(6) Veicamie pasākumi skar vairākas darbības, kas var ietekmēt putnu skaitu, proti, cilvēka izraisītas sekas, un jo īpaši putnu dzīvotņu iznīcināšanu un piesārņošanu, putnu sagūstīšanu un nonāvēšanu, kā arī tirdzniecību, kas saistīta ar šādām darbībām; un, īstenojot aizsardzības politiku, šādu pasākumu stingrībai vajadzētu būt samērojamai ar atsevišķu sugu konkrēto stāvokli.

[..]

(8) Lai aizsargātu jebkuru putnu sugu, ir svarīgi pietiekamā mērā saglabāt, uzturēt vai atjaunot dzīvotņu daudzveidību un to teritoriju. Nodrošinot dažu putnu sugu izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā, ir jāveic īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi. Šajos pasākumos jāiekļauj arī migrējošās sugas, un tie jākoordinē ar mērķi izveidot vienotu sistēmu.”

16. Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“1. Šī direktīva attiecas uz visu tādu savvaļas putnu sugu aizsardzību, kas sastopamas to dalībvalstu Eiropas teritorijā, uz kurām attiecas Līgums. Tajā paredzēta šo sugu aizsardzība, apsaimniekošana un uzraudzība un noteiktas to izmantošanas normas.

2. Šī direktīva attiecas uz putniem, putnu olām, putnu ligzdām un putnu dzīvotnēm.”

17. Minētās direktīvas 2. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai skaitliski uzturētu 1. pantā minēto sugu populācijas tādā līmenī, kas pirmām kārtām atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras prasībām, tajā pašā laikā ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības, vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim.”

18. Putnu direktīvas 3. pantā ir noteikts:

“1. Ņemot vērā 2. pantā minētās prasības, dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai pietiekamā mērā saglabātu, uzturētu vai atjaunotu visu 1. pantā minēto putnu sugu dzīvotņu daudzveidību un teritoriju.

2. Biotopu un dzīvotņu saglabāšana, uzturēšana un atjaunošana galvenokārt ietver šādus pasākumus:

- a) aizsargājamo teritoriju ierīkošana;
- b) dzīvotņu uzturēšana un pārzināšana aizsargātās zonās un ārpus tām saskaņā ar ekoloģijas prasībām;
- c) iznīcināto biotopu atjaunošana;

[..].”

19. Putnu direktīvas 4. panta 1., 2. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Sugām, kuras minētas I pielikumā, jāpieņem īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā. Šim nolūkam jāapzina:

- a) sugas, kurām draud izzušana;
- b) sugas, kuras ir jūtīgas pret dažām izmaiņām savās dzīvotnēs;
- c) sugas, kuras savas skaitliski mazās populācijas vai ierobežotās vietējās izplatības dēļ uzskatāmas par retām sugām;
- d) citas sugas, kuras īpaši jāsaudzē to dzīvotņu īpatnību dēļ.

Veicot novērtēšanu, par pamatu ņem populācijas attīstības tendences un svārstības.

Kā [ĪADT] šo sugu aizsardzībai dalībvalstis pirmām kārtām nosaka skaitliski un lieluma ziņā vispiemērotākās teritorijas, ņemot vērā aizsardzības prasības ģeogrāfiskajā jūras un sauszemes teritorijā, uz kuru attiecas šī direktīva.

2. Dalībvalstis veic līdzīgus pasākumus attiecībā uz tādu regulāri sastopamu migrējošo sugu vairošanās, spalvu mešanas un ziemošanas vietām, kā arī atpūtas vietām migrācijas maršrutā, kuras nav minētas I pielikumā, ņemot vērā to aizsardzības nepieciešamību ģeogrāfiskajā jūras un sauszemes teritorijā, uz kuru attiecas šī direktīva. [..]

[..]

4. Attiecībā uz 1. un 2. punktā minētajām aizsargājamām teritorijām dalībvalstis attiecīgi rīkojas, lai nepieļautu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī novērš jebkurus traucējumus putnu dzīvei, ciktāl tie būtiski skar šā panta mērķus. Dalībvalstis cenšas nepieļaut dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām arī ārpus šīm aizsargājamām teritorijām.”

20. Šīs direktīvas 5. pantā ir noteikts:

“Neskarot 7. un 9. pantu, dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai izveidotu vispārēju aizsardzības sistēmu visām 1. pantā minētajām putnu sugām, jo īpaši aizliedzot:

[..]

- b) apzināti iznīcināt vai bojāt putnu ligzdas un olas vai pārvietot to ligzdas;

[..]

d) apzināti traucēt putnus, jo īpaši vairošanās un ligzdošanas laikā, ja šādi traucējumi būtiski skar šīs direktīvas mērķus;

[..].”

21. Minētās direktīvas 9. pantā ir noteikts:

“1. Ja nevar rast citu pieņemamu risinājumu, dalībvalstis var atkāpties no 5. līdz 8. panta noteikumiem šādu iemeslu dēļ:

a) – sabiedrības veselības aizsardzības un drošības interesēs,

[..]

– lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem, lauksaimniecības dzīvniekiem, mežiem, zvejniecībai un ūdeņiem.

[..]

2. Izņēmuma gadījumos, kas minēti 1. punktā, jānorāda:

a) sugas, uz kurām attiecas izņēmumi;

[..]

c) riska nosacījumi, kā arī citi apstākļi (laiks un vieta), kādos pieļaujami šādi izņēmumi;

d) iestāde, kas pilnvarota paziņot, ka pastāv nepieciešamie nosacījumi, un lemt par to, kādus līdzekļus, pasākumus vai paņēmienus, kam un ar kādiem ierobežojumiem atļauts izmantot;

e) kādi uzraudzības pasākumi tiks veikti.

3. Dalībvalstis ik gadu nosūta Komisijai ziņojumu par 1. un 2. punkta izpildi.

4. Pamatojoties uz tai pieejamo informāciju un pirmām kārtām uz informāciju, ko tā saņem saskaņā ar 3. punktu, Komisija pastāvīgi seko tam, lai 1. punktā minēto izņēmumu sekas nebūtu pretrunā šai direktīvai. Tālab tā atbilstīgi rīkojas.”

22. Starp dažādajām sugām, kas minētas Putnu direktīvas I pielikumā, ir baltmugurdzenis, trīspirkstu dzenis, apodziņš, bikšainais apogs, ķīķis (*Pernis apivorus*), mazais mušķērājs (*Ficedula parva*) un baltkakla mušķērājs (*Ficedula albicollis*).

II. Tiesvedības priekšvēsture

A. Tiesvedības rašanās fakti

23. Ar 2007. gada 13. novembra Lēmumu 2008/25/EK, atbilstīgi [Dzīvotņu] direktīvai pieņemot Kopienas nozīmes teritoriju pirmo atjaunināto sarakstu kontinentālajam biogeogrāfiskajam reģionam⁵, atbildot uz dalībvalstu priekšlikumiem, Komisija saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 4. panta 2. punkta trešo daļu *Natura 2000* teritoriju *Puszcza Białowieska* apstiprināja kā KNT ar kodu PLC200004 sakarā ar dabisko dzīvotņu un dažu prioritāro dzīvnieku sugu dzīvotņu sastopamību tajā. Šī teritorija, kas tika izveidota, lai aizsargātu desmit dabisko dzīvotņu veidus un 55 augu un dzīvnieku sugas, ir arī ĪADT, kas noteikta atbilstoši Putnu direktīvai.

24. *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieska* ir viens no Eiropā vislabāk saglabātajiem dabiskajiem mežiem, kuru raksturo liels daudzums mirušu koku un vecu, tostarp simtgadīgu, koku. Tās teritorijā ir sastopamas tādas dabiskās dzīvotnes, kas definētas kā “prioritāras” Dzīvotņu direktīvas I pielikuma izpratnē, kā mežu kūdrāji (*Natura 2000* kods 91D0) un piekrastes meži ar vītoliem, papelēm, alkšņiem un ošiem (*Natura 2000* kods 91E0), kā arī citas “Kopienas nozīmes” dzīvotnes, tostarp subkontinentālā skābarža dzīvotnes (*Natura 2000* kods 9170). Komisija ir precizējusi, ka saskaņā ar *Forest Europe* ziņojumu 2015. gadā tikai apmēram 3 % no kopējās mežu platības Eiropā bija cilvēka neietekmēti meži un ka Polijā šādu mežu bija tikai 0,63 % no kopējās mežu platības⁶.

25. *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska* ir atrodamas vairākas saproksilofāgo vaboļu sugas, kuras norādītas Dzīvotņu direktīvas II pielikumā, piemēram, Šneidera mizmilis un *Rhysodes sulcatus*, kā arī tādas, kuras minētas arī šīs direktīvas IV pielikuma a) daļā kā sugas, kam vajadzīga stingra aizsardzība, piemēram, sarkanais plakanis, *Buprestis splendens*, dzeltenkrūšu ēnvalole un egļu praulmilis. Tajā ir atrodamas arī, pirmkārt, Putnu direktīvas I pielikumā iekļautas putnu sugas, kuru dzīvotnes veido mirstošās un mirušās egles, tostarp tādas, ko apdzīvo egļu astoņzobu mizgrauzis (*Ips typographus*), – šīs putnu sugas ir arī, piemēram, ķīķis, mazais mušķērājs, baltkakla mušķērājs, baltmugurdzenis, trīspirkstu dzenis, apodziņš un bikšainais apogs – un, otrkārt, šīs direktīvas II pielikuma B daļā iekļautas sugas, piemēram, meža balodis (*Columba oenas*), migrējoša suga, uz kuru attiecas šīs direktīvas 4. panta 2. punkts.

26. Ņemot vērā *Puszcza Białowieska* (turpmāk tekstā – “Belovežas gārša”) dabisko vērtību, tā ir iekļauta arī Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Pasaules mantojuma sarakstā.

27. *Natura 2000* teritoriju *Puszcza Białowieska*, kas plešas 63 147,58 hektāru platībā, pārvalda divas dažādas iestādes. Viena no tām ir atbildīga par *Białowiecki Park Narodowy* (Belovežas nacionālais parks, Polija), tas ir, teritorijas, kas aizņem aptuveni 17 % no kopējās šīs *Natura 2000* teritorijas platības jeb apmēram 10 500 hektāru, pārvaldību. Otra iestāde *Lasy Państwowe* (Valsts meža dienests, Polija)⁷ 52 646,88 hektāru lielā platībā apsaimnieko trīs mežniecības – Beloveža (12 586,48 hektāri), Brovska [*Browski*] (20 419,78 hektāri) un Hajnovka [*Hajnówka*] (19 640,62 hektāri)⁸. Belovežas mežniecība veido aptuveni 20 % no minētās teritorijas kopējās platības, proti, platību, kura ir līdzvērtīga nacionālā parka platībai, kas atbilst aptuveni 24 % šo triju mežniecību kopējās platības.

5 OV 2008, L 12, 383. lpp.

6 *State of Europe's forests 2015*, Forest Europe, 2015, 8. pielikums, tabula Nr. 28, 274. lpp.

7 Turpmāk tekstā – “Valsts meža dienests”.

8 Kā izriet no *Dyrektor Generalnego Lasów Państwowych* (Valsts meža dienesta ģenerāldirektors, Polija) 2016. gada 31. marta lēmuma (turpmāk tekstā – “Lēmums Nr. 52”) I pielikuma.

28. 2012. gada 17. maijā *Minister Środowiska* (vides ministrs, Polija) izdeva ieteikumu par pārvaldības pasākumu nepiemērošanu vairāk nekā 100 gadu vecās mežaudzēs. Polijas Republikas ieskatā, šis ieteikums praksē ir liedzis veikt šajās mežaudzēs efektīvas aizsardzības darbības, kas ir savlaicīga egļu astonezību mizgrauža apdzīvoto simtgadīgo egļu novākšana un aizvešana no apdraudētās zonas pietiekamā apjomā, un tādējādi ir bijušas ierobežotas ātras reakcijas iespējas uz egļu astonezību mizgrauža pieaugošo izplatīšanos.

29. 2012. gada 9. oktobrī vides ministrs pēc *Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku* (Valsts meža dienesta Bjalistokas reģionālā nodaļa, Polija) lūguma, atbildot uz pirmspārskāpuma izmeklēšanu *EU Pilot*⁹, ko Komisija bija uzsākusi 2011. gada jūnijā, apstiprināja *Plan Urządzenia Lasu* (Meža apsaimniekošanas plāns), ko papildināja aplēses par ietekmi uz vidi (turpmāk tekstā – “2012. gada MAP”).

30. Attiecībā uz Belovežas mežniecību šajā plānā bija mežu un zemju, kurās paredzēta apmežošana, 12 592,71 hektāru lielā platībā apraksts, meža ekonomikas analīze, dabas aizsardzības programma un definēti uzdevumi par:

- meža produktu apjomu (no cirtēm pirms koku izciršanas un no izciršanas cirtēm) līdz 63 471 m³ lietkoksnes neto;
- platību, kas paredzēta apmežošanai un meža atjaunošanai (12,77 hektāri);
- platību, kas paredzēta meža uzturēšanai (2 904,99 hektāri);
- meža aizsardzību, tostarp meža ugunsdrošības pasākumiem;
- medību saimniecību un
- vajadzībām tehniskās infrastruktūras jomā.

31. Šis plāns, ar kuru samazināja atļauto koksnes ieguves apjomu trīs mežniecībās līdz aptuveni 470 000 m³ desmit gados, kas ir nozīmīga daļa, salīdzinot ar 1 500 000 m³ koksnes, ko ieguva laikā no 2003. gada līdz 2012. gadam, tādējādi Belovežas mežniecībai noteica ierobežojumu 63 471 m³ apmērā¹⁰.

32. Tomēr ir skaidrs, ka saistībā ar masīvo koksnes ieguvi laikā no 2012. gada līdz 2015. gadam maksimālais apjoms, kas bija atļauts ar 2012. gada MAP desmit gadu ilgām laikposmam, Belovežas mežniecībā tika sasniegts gandrīz trīs gados. Vienlaikus Valsts meža dienests šajā laikposmā konstatēja egļu astonezību mizgrauža izplatīšanos.

33. 2015. gada 6. novembrī *Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku* (Vides aizsardzības dienesta Bjalistokas reģionālās nodaļas direktors, Polija) pieņēma *Plan Zadań Ochronnych* [Aizsardzības darbību plānu] (Apsaimniekošanas plāns)¹¹ (turpmāk tekstā – “2015. gada PZO”)¹², ar kuru ir noteikti aizsardzības mērķi un aizsardzības pasākumi attiecībā uz *Natura 2000* teritoriju *Puszcza Białowieska* triju mežniecību, Belovežas, Brovskas un Hajnovkas, teritorijai saskaņā ar mērķiem, kas minēti Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punktā. Šis 2015. gada PZO ir vietējs tiesību akts, un, Komisijas ieskatā, tas ir jāuzskata par plānu, kas ir “vajadzīgs [teritorijas] apsaimniekošanai” Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta izpratnē.

9 Lieta *EU Pilot* Nr. 2210/11/ENVI.

10 Ierobežojumi tika noteikti Brovskas mežniecībai 214 218 m³ apmērā un Hajnovkas mežniecībai 192 291 m³ apmērā.

11 Turpmāk tekstā – “PZO”.

12 Attiecībā uz Belovežas nacionālo parku vides ministrs 2014. gada 7. novembrī ir izdevis atsevišķu PZO.

34. 2015. gada PZO 3. pielikumā Polijas iestādes attiecībā uz dabiskajām dzīvotnēm un Dzīvotņu direktīvas I pielikumā minēto dzīvnieku un putnu sugu dzīvotnēm, kā arī uz šīs direktīvas II pielikumā minēto dzīvnieku dzīvotnēm un Putnu direktīvas I pielikumā minēto putnu dzīvotnēm precizēja meža apsaimniekošanas praksi, kas rada iespējamu apdraudējumu dzīvotņu saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*. Šajā saistībā tika minēta tostarp koku ciršana vairāk nekā simts gadus vecās divu veidu dzīvotņu (skābarži un piekrastes meži) mežaudzēs, vairāk nekā simts gadus vecu mirušo vai mirstošo, vai nokaltušo koku (egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvotu priežu vai egļu) novākšana, kā arī meža cirtes un mežu un jaukto mežu atjaunošana, izmantojot meža apsaimniekošanas darbības.

35. Ar 2015. gada PZO 5. pielikumu ir ieviesti šādi aizsardzības pasākumi ar mērķi novērst iespējamo apdraudējumu, kas noteikts šā PZO 3. pielikumā attiecībā uz trīs mežniecībās sastopamajām aizsargātajām dzīvotnēm un sugām:

- meža apsaimniekošanas darbību (kā ciršana, meža atjaunošana, uzturēšana) neveikšana visās mežaudzēs dzīvotnēs 91D0 (mežu kūdrāji) un 91E0 (piekrastes meži ar vītoliem, papelēm, alkšņiem un ošiem);
- meža apsaimniekošanas darbību neveikšana visās sugas mežaudzēs, kurās simtgadīgie eksemplāri ir vismaz 10 %, dzīvotnē 9170 (subkontinentālie skābarži) un ķiķa, baltmugurdzeņa, trīspirkstu dzeņa, mazā mušķērāja un baltkakla mušķērāja, *Buprestis splendens* un sarkanā plakaņa, Šneidera mizmiļa un lapkoku praulgrauža (*Osmoderma eremita*) dzīvotnēs;
- meža apsaimniekošanas darbību neveikšana visās sugas mežaudzēs (egļu, priežu audzes vai jauktās egļu un priežu audzes), kurās simtgadīgie eksemplāri ir vismaz 10 %, saistībā ar apodziņa un bikšainā apoga dzīvotnēm;
- lai aizsargātu egļu praulmiļa, dzeltenkrūšu ēnvaboles un *Rhysodes sulcatus* dzīvotnes – mirušo koku saglabāšana apsaimniekotajās mežaudzēs, īpaši saglabājot visas vairāk nekā simts gadus vecās egles līdz to pilnīgai satrūdēšanai, ja vien nepastāv apdraudējums sabiedrības drošībai.

36. 2016. gada 25. martā vides ministrs pēc Valsts meža dienesta ģenerāldirektora lūguma apstiprināja Valsts meža dienesta Bjalistokas reģionālās nodaļas sagatavoto 2012. gada MAP pielikumu (turpmāk tekstā – “2016. gada pielikums”), ar ko grozīja 2012. gada MAP daļas attiecībā, pirmkārt, uz kopējo mežu un apmežošanai paredzēto zemju platību, ņemot vērā 2016. gada 1. janvāra situāciju, šo platību palielinot (pēc grozījumiem) līdz 12 585,30 hektāriem, otrkārt, uz galveno meža produktu izstrādāšanas apjomu (no cirtēm pirms koku izciršanas un no izciršanas cirtēm), to palielinot (pēc grozījumiem) līdz 188 000 m³ lietkoksnes neto, un, treškārt, uz apmežošanai un meža atjaunošanai paredzēto platību, to palielinot (pēc grozījumiem) līdz 28,63 hektāriem.

37. 2016. gada pielikuma apstiprināšanu pamatoja ar “nopietniem bojājumiem mežaudzēs saistībā ar egļu astoņzobu mizgrauža pastāvīgu izplatīšanos, kas ([2012. gada] MAP ieviešanas laikposmā) radīja nepieciešamību palielināt mežizstrādi (gadījuma rakstura produktu iegūšanu), lai uzturētu mežus attiecīgā sanitārā stāvoklī, nodrošinātu meža ekosistēmu ilgtspēju, pārtrauktu dabisko dzīvotņu, tostarp Kopienā nozīmīgu dzīvotņu, noplicināšanu un uzsāktu to reģenerāciju”.

38. Šajā pielikumā ir norādīts, ka tas “galvenokārt attiecas uz egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvoto egļu novākšanu, lai ierobežotu tā izplatīšanos (nepieciešamība veikt sanitāro cirti)”.

39. Tajā ir arī precizēts, ka tiks veikta “koku novākšana, lai nodrošinātu Belovežas gāršā esošo personu drošību, jo mirstošu koku uzkrāšanās ir sabiedriska apdraudējums” “uz tūrisma ceļiem, kā arī atpūtas un izklaides vietās mežā”.

40. Visbeidzot minētajā pielikumā ir norādīts, ka “pēdējo gadu sausums ir palielinājis koku un egļu audžu nikuļošanu, tādējādi radot ugunsgrēka risku Belovežas gāršā”.

41. Tādējādi ar 2016. gada pielikumu ir atļauts gandrīz trīskāršot mežizstrādi Belovežas mežniecībā, palielinot to no 63 471 m³ līdz 188 000 m³ laikposmam no 2012. līdz 2021. gadam, un veikt aktīvas meža apsaimniekošanas darbības, piemēram, sanitāro cirti, meža atjaunošanas cirti un reproductīvo cirti, teritorijās, kurās līdz tam jebkāda iejaukšanās bija aizliegta.

42. Tāpat kā pieņemot 2012. gada MAP, tika saņemts pozitīvs Vides aizsardzības dienesta Bjalistokas reģionālās nodaļas direktora atzinums. Turklāt nav noliedzams, ka 2016. gada pielikuma pieņemšanai Valsts meža dienesta Bjalistokas reģionālā nodaļa 2015. gadā veica plānoto pasākumu ietekmes uz vidi novērtējumu, kura rezultātā tika secināts, ka tiem nav “nozīmīgas negatīvas ietekmes ne uz vidi, ne konkrēti uz *Natura 2000* teritorijas aizsardzības mērķiem un viengabalainību”.

43. Ar dokumentu, kas arī datēts ar 2016. gada 25. martu, vides ministrs un Valsts meža dienesta ģenerāldirektors ar mērķi atrisināt viedokļu atšķirības par Belovežas gāršas apsaimniekošanas veidu, “balstoties uz zinātnes atziņām”, izstrādāja programmu stāvokļa uzlabošanai “Programma attiecībā uz Belovežas gāršu kā *U[NESCO]* kultūras un dabas mantojumu un kā *Natura 2000* tīklam piederošu teritoriju”. Ar šo programmu tiecas “stingri dokumentēt dažādos viedokļus, kā arī noteikt konkrētu personu atbildību par pieņemtajiem lēmumiem”. Šim nolūkam tika nolemts:

- “izstrādāt un darīt sabiedrībai pieejamus” zinātniskos un juridiskos dokumentus par Belovežas gāršu;
- ieviest izpēti un uzraudzības programmu, kas ietver to teritorijas daļu noteikšanu un aprakstu, kurās ir dzīvojuši cilvēki un ir veikti meža apsaimniekošanas pasākumi, ņemot vērā konkrētas aizsargātās dzīvotnes un sugas. Katrā mežaudzē, pirmkārt, tiks aprēķināts mirušo koku skaits un apjoms un, otrkārt, noteikts organiskā oglekļa saturs meža kritālās, kā arī augsnes profilā, un
- sagatavot dokumentu krājumu ar fotogrāfijām.

44. Lai izbeigtu zinātniskās domstarpības par cilvēka iejaukšanās un koku ciršanas pamatotību, šajā programmā arī bija paredzēts veikt ilgtermiņa eksperimentu, paredzot trešdaļu mežniecību platības, kurā tiks vērtētas meža apsaimniekošanas pasākumu neesamības sekas, lai tās salīdzinātu ar sekām, ko radīs “(tostarp) cirtes un koksnes izstrādāšanas darbības”, kuras paredzētas kopš 2016. gada un kuras notiks pārējā daļā. Ir plānota arī ekonomiskās ietekmes analīze.

45. 2016. gada 31. martā Valsts meža dienesta ģenerāldirektors atbilstoši savam uzdevumam, “ņemot vērā nepieciešamību saistībā ar dabisko dzīvotņu stāvokļa ievērojamas pasliktināšanās un bioloģiskās daudzveidības izzušanas dažādajiem riskiem sakarā ar vienu no plašākajiem egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanās gadījumiem vēsturē Belovežas gāršas teritorijā”, pieņēma Lēmumu Nr. 52, ar kuru tika noteiktas “references funkcionālās zonas” Belovežas un Brovskas mežniecību teritorijā. Tās aizņem apmēram 33 % Belovežas mežniecības teritorijas, proti, 4137,28 hektārus, un tiek pārvaldītas atbilstoši 2012. gada MAP noteiktajiem pasākumiem. Minētajā Lēmumā Nr. 52 ir paredzēts, ka šajās references zonās, sākot no 2016. gada 1. aprīļa un ņemot vērā šajās mežniecībās spēkā esošos meža apsaimniekošanas plānus, tiks veikta “meža apsaimniekošana ar mērķi palielināt bioloģiskās daudzveidības panākšanu (praksē) tikai pēc dabiskiem procesiem”. Minētajā lēmumā ir precizēts, ka šajā apsaimniekošanas darbībā ir paredzēts tikai:

- “1) cirst kokus, kuri rada sabiedrības drošības apdraudējumu, kā arī ugunsgrēka risku, kas saistīts ar nocirsto koku atstāšanu uz vietas;
- 2) ļaut iepriekš minētajām zonām dabiski atjaunoties atbilstoši mežkopības noteikumiem;

- 3) saglabāt meža resursus esošajā stāvoklī, maksimāli ierobežojot cilvēka klātbūtni mežā, lai novērstu minēto dabisko procesu pasliktināšanos, izņemot piekļuvi mežam 4) punktā minētajos gadījumos;
- 4) īstenot ar meža audzēšanu nesaistītas funkcijas, piemēram, nodrošināt vietu zinātnisku pētījumu un līdzīgu darbību veikšanai;
- 5) izveidot aizsargjoslu gar šo zonu robežām, izvietojot feromonu slazdus, proti, risinājumus, kas liedz no šīm zonām izkļūt (un tajās nokļūt) tādiem kaitīgiem organismiem, kuri apdraud mežu izdzīvošanu.”

Lēmumā Nr. 52 ir paredzēts, ka iepriekš minētajās zonās tomēr neietilpst dabas rezervāti.

46. Šā lēmuma 2. iedaļā ir paredzēts, ka mežos, kas pieder Belovežas un Brovskas mežniecībām un kas atrodas ārpus references zonām, apsaimniekošanas darbība, kas balstīta uz meža apsaimniekošanas plāniem, tiks veikta atbilstoši ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas principiem. Ir precizēts, ka “tomēr šī apsaimniekošana tiks veikta tā, lai faktiski nodrošinātu dabas aizsardzību, piemērojot meža apsaimniekošanas metodes”.

47. Saskaņā ar minētā lēmuma 3. iedaļu “tādas darbības Belovežas un Brovskas mežniecību teritoriālajā piekritībā, kas attiecas uz dabas bagātību inventarizāciju, bioloģiskās daudzveidības, dabisko dzīvotņu stāvokļa un meža ekosistēmu oglekļa bilances uzraudzību, kā arī visas faktiskās dokumentācijas apkopošanu, regulē ar atsevišķu Valsts meža dienesta ģenerāldirektora rīkojumu attiecībā uz dabas [bagātību] inventarizāciju visās teritorijās, ko pārvalda minētais dienests”. Saskaņā ar šīs iedaļas 2. punktu Valsts meža dienesta Bjalistokas reģionālās nodaļas direktors reizi divos gados (kopš 2017. gada 31. janvāra) iesniegs ziņojumu par darbību uzraudzību un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības statusu Belovežas mežā.

48. Saskaņā ar Lēmuma Nr. 52 4. iedaļas b) punktu no aktīvas meža apsaimniekošanas darbību nepiemērošanas šajās teritorijās var atkāpties gadījumā, ja tiek “veikti darbi, kad nepieciešamība veikt šos darbus izriet no vispārpiemērojamiem tiesību aktiem, tostarp PZO attiecībā uz *Natura 2000* teritoriju”.

49. 2017. gada 17. februārī¹³ Valsts meža dienesta ģenerāldirektors attiecībā uz trīs mežniecībām pieņēma Lēmumu Nr. 51 “par egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvoto koku ciršanu un tādu koku savākšanu, kas apdraud sabiedrības drošību un rada ugunsgrēka risku, visu vecuma grupu mežaudzēs Belovežas, Brovskas un Hajnovkas mežniecībās”¹⁴.

50. Šā lēmuma 1. pantā ir noteikts, ka, “ņemot vērā ārkārtas un katastrofālo situāciju, ko izraisījusi egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanās *Puszczą Białowieską* teritorijā, Valsts meža dienesta Bjalistokas reģionālās nodaļas direktoram un Belovežas, Brovskas un Hajnovkas mežniecību mežu inspektoriem ir pienākums:

1. nekavējoties veikt sabiedrības drošību apdraudošo koku ciršanu Valsts meža dienesta apsaimniekotajos mežos, pirmkārt, gar komunikāciju ceļiem un tūrisma ceļiem, galvenokārt un prioritāri rūpējoties par sabiedrības drošības garantēšanu;
2. veikt sauso koku, kā arī pēc novākšanas atlikušo daļu nepārtrauktu novākšanu atbilstoši meža ugunsgrēku novēršanas jomā piemērojamajām tiesību normām, tostarp veicot transportēšanu vai veicot sazāgēšanu un transportēšanu;

13 Pirmstiesas procedūra sākas 2016. gada 7. aprīlī, skat. šo secinājumu 54. un nākamos punktus. Komisijas ieskatā, šis lēmums tika publicēts tikai 2017. gada jūnijā izdevumā *Biuletyn Informacyjny Lasów Państwowych (Valsts Meža Dienesta Biļetens)* Nr. 6 (294).

14 Turpmāk tekstā – “Lēmums Nr. 51”.

3. veikt nepārtrauktu un savlaicīgu egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvoto koku ciršanu visu vecuma grupu mežaudzēs, kā arī koku savlaicīgu novākšanu un transportēšanu (vai to nomizošanu un sakraušanu);
 4. veikt – izmantojot Valsts meža dienesta 2016. gadā *Puszcza Białowieska* mežos veiktās dabas [bagātību] inventarizācijas rezultātus – mežaudžu atjaunošanas pēc egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanās *Puszcza Białowieska* mežu masīvā stratēģiju īstenošanu un pastāvīgu atjaunināšanu, izmantojot dažādas atjaunošanas (dabiskās reģenerācijas un meža atjaunošanas sējot vai stādot) un aizsardzības metodes, lai atjaunotu un restaurētu augu dabisku kopieni un īpaši lai aizsargātu vērtīgās dabiskās dzīvotnes, uz kurām attiecas *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* aizsardzība, un gadījumā, ja ir nepieciešama mākslīga reģenerācija, izmantot *Puszcza Białowieska* izcelsmes kokus un krūmus;
 5. uzraudzīt 4. punktā minēto ietekmi, regulāri veicot meža stāvokļa inventarizāciju un bioloģiskās daudzveidības novērtējumu, tostarp izmantojot plaša mēroga dabas [bagātību] inventarizācijas platību tīklu;
 6. iekļaut pēc 1.–3. punktā minētajām cirtēm savāktu koksni projektā *Leśnych Gospodarstw Węglowych* (meža oglekļa saimniecības), kas minēts ģenerāldirektora 2017. gada 17. janvāra Lēmumā Nr. 2 (projekts ar mērķi paaugstināt CO₂ un citu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu absorbciju, pateicoties mežiem). Sauso koksni, kura nav [egļu astoņzobu mizgrauža] apdzīvota, (tīro sauso koksni) var sakraut uz pagaidu iekārtām, kas izvietotas atbrīvotajās vietās un atvērtajos zemes gabalos. Apdzīvotajai koksnei (gremzdgrauža skartajai koksnei) ir nepieciešama mizošana un sakraušana atbilstoši noteikumiem, kurus paredz mežu aizsardzības instrukcijas. Koksnes glabāšanas vietas ir jāaizsargā pret ugunsgrēku;
 7. izveidot 1.–3. punktā minēto ciršu rezultātā iegūtās koksnes pārdošanas sistēmu, lai apmierinātu *Puszcza Białowieska* teritorijā esošo pašvaldību iedzīvotāju vajadzības.”
51. Šā lēmuma 2. pantā ir noteikts, ka “saistībā ar 1. pantā minētajām cirtēm tiek izdarīta atkāpe no ierobežojumiem attiecībā uz koku vecumu un mežaudžu veidu mežos, kas atrodas Valsts meža dienesta apsaimniekošanā *Puszcza Białowieska* teritorijā”.
52. Ir skaidrs, ka pēc Lēmuma Nr. 51 pieņemšanas tika veikta sauso koku un egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvoto koku novākšana visās trijās – Belovežas, Brovskas un Hajnovkas – mežniecībās, aptuveni 34 000 hektāru lielā “meža atjaunošanas zonā”, kas veido aptuveni 54 % no *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* platības.
53. Turklāt, Komisijas ieskatā, kura pamatojas uz Valsts meža dienesta datiem, cirtēs Belovežas gāršā, ko veica kopš 2017. gada sākuma, tika iegūts kopumā vairāk nekā 35 000 m³ koksnes, no kuriem 29 000 m³ egļu (jeb aptuveni 29 000 koku). Saskaņā ar informāciju, ko sniegušas nevalstiskās organizācijas, kas izvērtēja Valsts meža dienesta datus, cirtēs, kuras līdz 2017. gada maijam veica vairāk nekā simts gadu vecajās mežaudzēs, esot ticis iegūts 2385,13 m³ koksnes Belovežas mežniecībā, 1874 m³ Brovskas mežniecībā un 6540 m³ Hajnovkas mežniecībā.

B. Pirmstiesas procedūra

54. Pēc tam, kad Komisija tika informēta par to, ka ir apstiprināts 2016. gada pielikums, tā 2016. gada 7. aprīlī pirmspārskāpuma elektroniskās saziņas sistēmā *EU Pilot*¹⁵ nosūtīja Polijas iestādēm lūgumu sniegt paskaidrojumus par virkni jautājumu saistībā ar koksnes ieguves palielināšanas Belovežas mežniecībā ietekmi uz Kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas sugu aizsardzības statusu *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*.

55. 2016. gada 18. aprīļa atbildē Polijas iestādes pamatoja iegūtās koksnes apjoma palielināšanu ar vēl nebijušu egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos.

56. 2016. gada 9. un 10. jūnijā Komisijas dienesti ieradās Belovežas gāršā, lai veiktu izmeklēšanu apmēram desmit dažādos *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* sektoros.

57. 2016. gada 17. jūnijā Komisija atbilstoši LESD 258. pantam nosūtīja Polijas iestādēm brīdinājuma vēstuli, pamatojoties uz to, ka pasākumi, kas bija apstiprināti ar 2016. gada pielikumu, nav pamatoti, minētās iestādes nebija pārliecinājušās, ka šie pasākumi neietekmēs *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību un, atļaujot palielināt koksnes iegūvi, tās nebija izpildījušas pienākumus, kas tām noteikti saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu un Putnu direktīvu.

58. Ar ES vides komisāram adresētu 2016. gada 27. jūnija vēstuli Polijas vides ministrs darīja zināmu, ka ir nepieciešama papildu informācija par *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska* atrodamajām dzīvotnēm un sugām un ka tiek īstenota to inventarizācija.

59. Polijas iestādes uz brīdinājuma vēstuli atbildēja 2016. gada 18. jūlijā, pilnībā noraidot Komisijas iebildumus.

60. 2017. gada februārī un martā notika vēstuļu apmaiņa starp Polijas vides ministru un ES vides komisāru. Vides ministrs norādīja, ka ir zināmi pirmie inventarizācijas rezultāti un ka, pamatojoties uz tiem, viņš ir nolēmis sākt 2016. gada pielikumā paredzētās cirtes.

61. Ar 2017. gada 28. aprīļa vēstuli Komisija nosūtīja Polijas Republikai argumentētu atzinumu, pārmetot, ka tā nav izpildījusi pienākumus, kas izriet no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. un 3. punkta un 12. panta 1. punkta a) un b) apakšpunkta, kā arī no Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punkta un 5. panta b) un d) punkta. Komisija aicināja Polijas iestādes izpildīt šo argumentēto atzinumu mēneša laikā no tā saņemšanas. Tā pamatoja šo termiņu tostarp ar informāciju, saskaņā ar kuru cirtes bija uzsāktas, un ar tiešo risku, ka šis fakts var radīt būtisku un neatgriezenisku kaitējumu *Natura 2000* teritorijai *Puszcza Białowieska*.

62. 2017. gada 26. maijā Polijas Republika atbildēja uz argumentēto atzinumu, apgalvojot, ka pārņemtie pārkāpumi nav pamatoti.

63. Tā kā Komisiju šī atbilde neapmierināja, tā cēla šo prasību.

C. Tiesvedība Tiesā

64. Ar atsevišķu dokumentu, kas kanceleijā iesniegts 2017. gada 20. jūlijā, Komisija iesniedza pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu saskaņā ar LESD 279. pantu un Tiesas Reglamenta 160. panta 2. punktu, kas ir vērsts uz to, lai Polijas Republikai liktu, kamēr tiek taisīts Tiesas spriedums lietā pēc būtības, pirmkārt, ja vien nepastāv apdraudējums sabiedrības drošībai, pārtraukt aktīvas meža apsaimniekošanas darbības dzīvotnēs 91D0 (mežu kūdrāji) un 91E0 (piekrastes meži ar

¹⁵ Lieta *EU Pilot* Nr. 8460/16/ENVI.

vītoliem, papelēm, alkšņiem un ošiem) un dzīvotņu 9170 (subkontinentālie skābarži) simtgadīgajās mežaudzēs, kā arī baltmugurdzeņa, trīspirkstu dzeņa, apodziņa, bikšainā apoga, ķiķa, mazā mušķērāja, baltkakla mušķērāja un meža baloža dzīvotnēs un saproksilofāgo vaboļu, proti, sarkanā plakaņa, Šneidera mizmiļa, dzeltenkrūšu ēnvaboles, egļu praulmiļa, *Rhysodes sulcatus* un *Buprestis splendens* dzīvotnēs un, otrkārt, pārtraukt mirušo simtgadīgo egļu novākšanu un koku izciršanu, lai palielinātu izstrādājamās koksnes apjomu *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*, – darbības, kas izriet no 2016. gada pielikuma un Lēmuma Nr. 51.

65. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 160. panta 7. punktu Komisija arī lūdza noteikt iepriekš minētos pagaidu pasākumus, pirms atbildētāja ir iesniegusi savus apsvērumus saistībā ar būtiska un neatgriezeniska kaitējuma risku *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* dzīvotnēm un viengabalainībai.

66. Ar 2017. gada 27. jūlija rīkojumu¹⁶ Tiesas priekšsēdētāja vietnieks apmierināja šo lūgumu uz laiku līdz rīkojuma pieņemšanai pagaidu noregulējuma tiesvedībā.

67. 2017. gada 13. septembrī Komisija papildināja savu pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu, lūdzot Tiesu, lai tā turklāt uzlied Polijas Republikai pienākumu maksāt kavējuma naudu gadījumā, ja tā nepildītu tiesvedībā izdotos rīkojumus.

68. 2017. gada 28. septembrī Polijas Republika lūdza, lai lieta tiktu nodota izskatīšanai Tiesas virspalātā. Tiesas priekšsēdētāja vietnieks, pamatojoties uz Reglamenta 161. panta 1. punktu, nodeva lietu Tiesai, kura, ņemot vērā tās nozīmi, saskaņā ar minētā reglamenta 60. panta 1. punktu nozīmēja to izskatīšanai virspalātā.

69. Ar 2017. gada 20. novembra rīkojumu¹⁷ Tiesa apmierināja Komisijas lūgumu līdz sprieduma pasludināšanai šajā lietā, vienlaikus izņēmuma kārtā atļaujot Polijas Republikai veikt 2016. gada pielikumā un Lēmumā Nr. 51 paredzētās darbības, ja tās ir absolūti nepieciešamas un ciktāl tās ir samērīgas, lai tieši un nekavējoties garantētu sabiedrības drošību, ar nosacījumu, ka objektīvu iemeslu dēļ nav iespējami citi mazāk radikāli pasākumi. Tiesa arī lika Polijai vēlākais piecpadsmit dienu laikā pēc šā rīkojuma izsniegšanas paziņot Komisijai visus pasākumus, ko tā veiks, lai šo rīkojumu pilnībā ievērotu, argumentēti precizējot tās aktīvās meža apsaimniekošanas darbības, kuras tā plāno veikt sakarā ar to nepieciešamību sabiedrības drošības garantēšanai. Tiesa atlika lēmuma pieņemšanu par Komisijas pieteikuma papildinājumu noteikt kavējuma naudas maksāšanu¹⁸.

70. Turklāt ar dokumentu, kas kancelejā iesniegts 2017. gada 7. augustā, Komisija lūdza, lai šī lieta tiktu izskatīta prioritāri saskaņā ar Tiesas Reglamenta 53. panta 3. punktu. Ar 2017. gada 9. augusta lēmumu Tiesas priekšsēdētājs apmierināja šo lūgumu. Tomēr ar 2017. gada 11. oktobra rīkojumu¹⁹ Tiesas priekšsēdētājs pēc savas ierosmes nolēma izskatīt šo lietu paātrinātā tiesvedībā, kas paredzēta Tiesas statūtu 23.a pantā un Tiesas Reglamenta 133. pantā.

16 Tiesas priekšsēdētāja vietnieka rīkojums, 2017. gada 27. jūlijs, Komisija/Polija (C-441/17 R, nav publicēts, EU:C:2017:622).

17 Rīkojums, 2017. gada 20. novembris, Komisija/Polija (C-441/17 R, EU:C:2017:877).

18 118. punktā Tiesa noteica, ka tad, "ja nāksies konstatēt pārkāpumu, [tā] no[teiks] Polijas Republikai maksāt Komisijai kavējuma naudu vismaz 100 000 EUR dienā, skaitot no [šā] rīkojuma paziņošanas dienas Polijas Republikai līdz brīdim, kad šī dalībvalsts izpildīs šo rīkojumu, vai līdz galīgā sprieduma pasludināšanai lietā".

19 Tiesas priekšsēdētāja rīkojums, 2017. gada 11. oktobris, Komisija/Polija (C-441/17, nav publicēts, EU:C:2017:794).

III. Lietas dalībnieku argumenti

A. Par pieņemamību

71. Polijas Republika apgalvo, ka otrais, trešais un ceturtais iebildums, ko izvirzījusi Komisija, ir nepieņemami, ciktāl tie attiecas uz darbībām, kuras veiktas Brovskas un Hajnovkas mežniecību teritorijā un minētas Lēmumā Nr. 51. Proti, pirmkārt, šie iebildumi nepamatoti paplašinot argumentētajā atzinumā noteikto iebildumu tvērumu, jo šie pēdējie attiecoties tikai uz 2016. gada pielikuma par Belovežas mežniecību pieņemšanas sekām. Tādējādi strīda priekšmets esot paplašināts gan *rationae loci*, gan arī *rationae materiae*, jo Lēmumā Nr. 51 minētās darbības atšķiroties no 2016. gada pielikumā noteiktajām. Otrkārt, šo iebildumu formulējums esot neskaidrs īpaši attiecībā uz to, vai šie iebildumi ir saistīti tikai ar 2016. gada pielikuma pieņemšanu vai arī tie attiecas arī uz Lēmumā Nr. 51 paredzētajām darbībām.

72. Visu iebildumu pieņemamības pamatojumam Komisija tiesas sēdē izklāstīja, ka no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka strīda priekšmetu var paplašināt laikā no pirmstiesas stadijas līdz strīda izskatīšanai, ja faktiem, kas tiek pārmesti, ir tāds pats raksturs un tos rada tā pati rīcība. Komisijas ieskatā, no lietas materiāliem izriet, ka argumentētajā atzinumā Polijas Republikai pārmestie fakti attiecas tikai uz Belovežas mežniecību, jo pasākumi, kurus Polijas iestādes tajā laikā bija veikušas, attiecas vienīgi uz šo mežniecību. Tomēr Komisija uzsver, ka tādus pašus pasākumus Polijas Republika bija veikusi arī attiecībā uz abām pārējām mežniecībām, kas ietilpst *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*. Uzskatot, ka ir runa par identiskiem faktiem, kurus rada tā pati rīcība, Komisija uzskata, ka ir pamatoti, ka prasība sakarā ar pienākumu neizpildi skar visu teritoriju, uz kuru dienā, kad prasība tika celta Tiesā, attiecās apstrīdētie pasākumi. Turklāt Komisija norāda, ka, neatzīstot tās prasības pieņemamību tāpēc, ka argumentētajā atzinumā nav minēti fakti, kas notikuši pēc tā iesniegšanas, tās tiesību celt prasību īstenošana tiek padarīta ārkārtīgi sarežģīta, pat neiespējama. Šajā saistībā Komisija norāda, ka laikā no argumentētā atzinuma sniegšanas līdz prasības celšanai sakarā ar pienākumu neizpildi veiktā ģeogrāfiskā paplašināšana ir tikai sekas tam, ka pašas Polijas iestādes izvēlējās pieņemt tāda paša rakstura lēmumus pirmstiesas procedūras laikā un pārāk vēlu par tiem informēt, tādēļ esot izslēgts, ka šo paplašinājumu varētu atzīt par prasības pieteikuma nepieņemamības pamatu.

B. Par lietas būtību

1. Komisija

73. Ar pirmo iebildumu Komisija apgalvo, ka Polijas Republika, apstiprinot 2016. gada pielikumu un veicot tajā paredzētās meža apsaimniekošanas darbības, nepārlicinoties, ka tās neietekmēs *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību, nav izpildījusi savus pienākumus, kas izriet no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta.

74. Komisijas ieskatā, 2016. gada pielikums, ciktāl ar to ir grozīts 2012. gada MAP, ir plāns vai projekts, kas nav tieši saistīts ar *Natura 2000* teritoriju *Puszcza Białowieska* vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai, bet varētu būtiski ietekmēt šo teritoriju saistībā ar tajā paredzēto izstrādājamās koksnes kubatūras trīskāršošanu Belovežas mežniecībā. Atšķirībā no PZO MAP neesot apsaimniekošanas plāni Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta izpratnē, jo tajos neesot noteikti *Natura 2000* teritoriju mērķi un tām nepieciešamie aizsardzības pasākumi. MAP mērķis galvenokārt esot regulēt meža apsaimniekošanas praksi, it īpaši nosakot maksimālo iegūstamās koksnes apjomu un mežu aizsardzības pasākumus. Līdz ar to pirms [MAP] pieņemšanas vai grozīšanas esot jāveic pienācīgs

to ietekmes uz attiecīgo *Natura 2000* teritoriju novērtējums, ņemot vērā šīs teritorijas aizsardzības mērķus atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktam, kā tas turklāt esot noticis šajā gadījumā, jo Polijas Republika 2015. gadā esot veikusi šādu novērtējumu saistībā ar 2016. gada pielikuma projekta ietekmi uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* aizsardzību.

75. Komisija tomēr uzskata, ka Polijas iestādes nav pārliecinājušās, ka 2016. gada pielikums neietekmēs šīs *Natura 2000* teritorijas viengabalainību, kam nepieciešams ilgstoši saglabāt tai raksturīgās iezīmes, kas saistītas ar tajā sastopamu dabisko dzīvotni, ar kuras aizsardzības mērķi tika pamatota šīs teritorijas atzīšana par KNT un ĪADT. Šajā gadījumā minētās *Natura 2000* teritorijas viengabalainības iezīmes esot šādas: tajā notiekošie dabiskie ekoloģiskie procesi (koku dabiskā reģenerācija, sugu dabiskā selekcija, dabiskā ekoloģiskā secība), sastopamo sugu dažādība un mežaudžu vecuma struktūra, kurā īpaši nozīmīgu proporciju veido koki optimālā vai noslēguma fāzē, daudz mirušo koku un dabiskam, cilvēka neietekmētam mežam tipiskas sugas, kas dzīvo iepriekš minētajās dabiskajās dzīvotnēs.

76. Komisija galvenokārt norāda, ka Polijas iestādes nevarēja izslēgt to, ka nav zinātniskas pārliecības par kaitējumu nodarošas iedarbības neesamību uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību, pamatojoties uz ietekmes uz vidi novērtējumu, kas tika veikts 2015. gadā, sagatavojot 2016. gada pielikumu, tāpēc ka šis novērtējums pamatojās uz 2012. gadā veikto novērtējumu 2012. gada MAP pieņemšanai un tajā galvenā uzmanība tika pievērsta egļu astonezību mizgrauža apdzīvotajām mežaudzēm. Tā arī apgalvo, ka references teritoriju un inventarizācijas darbu vēlāka noteikšana arī nevarot sniegt pārliecību, kas nepieciešama meža apsaimniekošanas darbu atļaušanai.

77. Komisija tostarp norāda, ka tādi pasākumi kā mirušo un mirstošo koku novākšana, meža apsaimniekošana sanitāro ciršu veidā, koku ciršana vairāk nekā simts gadus vecās mežaudzēs subkontinentālo skābaržu dzīvotnēs un piekrastes mežos un vairāk nekā simts gadus vecu, mirušo un mirstošo egļu astonezību mizgrauža apdzīvotu egļu novākšana, kuri paredzēti 2016. gada pielikumā, rada “potenciālu apdraudējumu” dabiskajām dzīvotnēm un attiecīgo sugu dzīvotnēm, kas noteiktas 2015. gada PZO. Turpretī egļu astonezību mizgrauža darbība neesot uzskatāma par “potenciālu apdraudējumu”, jo 2015. gada PZO 3. pielikumā – gluži pretēji – tieši egļu astonezību mizgrauža apdzīvoto egļu novākšana esot tikusi skaidri uzskatīta par trīs aizsargātu putnu sugu dzīvotņu apdraudējumu.

78. Turklāt Komisija uzsver, ka atbilstoši pašreizējām zinātnes atziņām egļu astonezību mizgrauža izplatīšanās fāzes ir daļa no šāda veida mežos regulāri novērotiem dabiskajiem cikliem. Tie turklāt nekādi netiekot uzraudzīti Belovežas nacionālā parka teritorijā, kurā dzīvotņu aizsardzības statuss esot labāks nekā Valsts meža dienesta pārvaldītajās mežniecībās, kurās tikušas veiktas sanitārās cirtes. Zinātniskie pētījumi arī apliecinot labāku aizsardzības statusu Belovežas gāršas dzīvotnēm, kurās nav jebkādas cilvēka iejaukšanās. Turklāt zinātniekiem esot bažas par to, ka mirušo vai mirstošo koku novākšana var izjaukt mežaudžu vecuma struktūru, noplicināt aizsargāto sugu un dzīvotņu dažādību un likvidēt nozīmīgus barības avotus daudzām aizsargātām dzīvnieku sugām. Tāpēc mirušo koku novākšana sanitārajās cirtēs neesot saderīga ar aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības mērķiem, jo mirušo koku saglabāšana esot nepieciešama bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai.

79. Komisijas ieskatā, no Polijas iestāžu atbildes uz *EU Pilot* pieteikumu turklāt izriet, ka ar 2016. gada pielikumu apstiprinātie pasākumi tiks veikti 5100 hektāru platībā, kas esot 58 % no Belovežas mežniecības un 8 % no *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* platības. Komisija šajā saistībā norāda, ka atbildē uz argumentēto atzinumu Polijas iestādes ir norādījušas, ka pēc tam, kad tiks ņemtas vērā references teritorijas, teritorija, uz kuru attieksies 2016. gada pielikums, būs 3401 hektārs jeb 5,4 % no *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* platības. Komisija uzsver, ka šādi veiktajiem pasākumiem faktiski būs daudz lielāka ietekme, jo Polijas iestādes pašas esot atzinušas, ka darbības egļu astonezību mizgrauža izplatīšanās aizkavēšanai tiks veiktas kopumā 34 000 hektāru lielā platībā, kamēr references teritorijas, kurās šie pasākumi netiks veikti, aizņem 17 000 hektāru. Šajos apstākļos

Komisija uzskata, ka šo pasākumu ietekmi uz vides aizsardzību nevar uzskatīt par nebūtisku, vēl jo vairāk tāpēc, ka, 2012. gada MAP nosakot izstrādājamās koksnes apjomu 63 471 m³ līdz 2021. gadam, kompetentās iestādes pēc ietekmes uz vidi novērtēšanas bija atradušas koksnes izstrādes līdzsvarotu līmeni attiecībā uz *Natura 2000* teritorijas aizsardzības mērķiem.

80. Komisija uzskata, ka nevienu brīdi lēmumu pieņemšanas procesā Polijas iestādes nav ņēmušas vērā zinātnisko institūciju iebildes un viedokli. Šajā saistībā 2015. gada ietekmes uz vidi novērtējums esot pamatots, pirmkārt, ar kļūdainu metodi, jo tajā neesot atsauces uz to dzīvotņu un dzīvnieku sugu aizsardzības īpašajiem mērķiem, uz kuriem attiecas 2015. gada *PZO*, un, otrkārt, ar 2012. gadā veiktu novērtējumu un tajā galvenā uzmanība esot pievērsta egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvotajām mežaudzēm. Šajā novērtējumā arī neesot definēts, ko nozīmē attiecīgās *Natura 2000* teritorijas viengabalainība, un neesot norādīts, kādā veidā paredzētās darbības varētu to ietekmēt. Pastāvot risks, ka plānotās meža apsaimniekošanas darbības var tikt veiktas, pietiekami neņemot vērā šo dzīvotņu un sugu vajadzības un aizsardzības mērķus. Turklāt 2016. gada pielikums neesot ticis pieņemts, balstoties uz atjauninātu informāciju, jo, lai labāk apzinātos šo sugu izplatības vietas, Polijas iestādes 2016. gadā veica teritorijas inventarizāciju, bet tās galīgo rezultātu argumentētā atzinuma sniegšanas brīdī nebija.

81. Šī pēdējā argumenta pamatojumam Komisija atgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru tieši lēmuma par piekrišanu projekta īstenošanai pieņemšanas brīdī, no zinātnes viedokļa raugoties, nav jābūt nekādām pamatotām šaubām par kaitējuma attiecīgās teritorijas viengabalainībai neesamību²⁰. Tādējādi Polijas Republika esot pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta noteikumus kaut tikai tā vienkāršā iemesla dēļ, ka vides ministrs, apstiprinot 2016. gada pielikumu, nevarēja būt pārliecināts, ka šajā pielikumā paredzētajām darbībām nebūs kaitīgas ietekmes uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību. No tā izrietot arī tas, ka nekādi pasākumi nespēs izlabot šīs normas pārkāpumu pat gadījumā, ja vēlāk tiktu noteikta kaitīgas ietekmes neesamība, jo pozitīva lēmuma pieņemšanas nosacījumi pielikuma apstiprināšanas brīdī nebija izpildīti.

82. Komisija apgalvo, ka tādēļ “references teritoriju” noteikšanu 33 % šīs *Natura 2000* teritorijas nevar uzskatīt par pasākumu 2016. gada pielikuma īstenošanas kaitīgās ietekmes mazināšanai. Pirmkārt, par šīm teritorijām neesot ticis veikts ietekmes uz vidi novērtējums 2015. gadā. Otrkārt, minēto teritoriju noteikšana neļaujot izvairīties no šā pielikuma ieviešanas kaitīgās ietekmes vai to mazināt. Ar to tikai tiekot saglabāts iepriekšējais stāvoklis daļā Belovežas mežniecības, bet netiekot ierobežota kaitīgā ietekme, kas izriet no 2016. gada pielikumā paredzētajām darbībām pārējā šīs mežniecības teritorijā, kuras platība ir lielāka. Turklāt “references teritorijas” esot noteiktas patvaļīgi. Patiesībā, tā kā šādu teritoriju noteikšanai neesot ietekmes uz kopējo maksimālo koksnes ieguves apjomu, kas noteikts pielikumā, šo zonu noteikšana izraisot intensīvāku ciršanu pārējā Belovežas mežniecības teritorijā.

83. Turklāt Komisija norāda, ka ir iespējams atkāpties no aizlieguma attiecībā uz šīm teritorijām, jo Lēmuma Nr. 52 4. punkta b) apakšpunktā esot ļauts pārsniegt šajās references teritorijās noteiktos ierobežojumus un ar Lēmumu Nr. 51 esot uzlikts pienākums nocirst un novākt sausus kokus, kā arī visu vecumu egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvotos kokus, neņemot vērā šīs teritorijas.

84. Ar otro iebildumu Komisija apgalvo, ka, veicot aktīvas meža apsaimniekošanas darbības, kas paredzētas 2016. gada pielikumā un Lēmumā Nr. 51, Polijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas izriet no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta un no Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punkta.

85. Tā norāda, ka atbilstoši Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punktam attiecībā uz šīs direktīvas I pielikumā minētajām putnu sugām, kuru dēļ ir noteikta ĪADT, un attiecībā uz migrējošajām sugām, kas nav minētas šajā pielikumā, dalībvalstīm ir pienākums pieņemt īpašus to dabiskās dzīvotnes aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā. Labvēlīga

20 Spriedums, 2017. gada 26. aprīlis, Komisija/Vācija (C-142/16, EU:C:2017:301, 42. punkts).

aizsardzības statusa saglabāšana *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* dzīvotnēm saskaņā ar Putnu direktīvas 4. panta 1. punktu attiecoties īpaši uz šādām sugām: ķīķi, baltmugurdzeni, trīspirkstu dzeni, apodziņu, bikšaino apogu, mazo mušķērāju un baltkakla mušķērāju. Meža balodis piederot pie migrējošajām sugām, kas minētas šīs direktīvas 4. panta 2. punktā.

86. Komisija uzsver, ka Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas mērķis ir nodrošināt šo sugu dzīvotņu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu, nevis tikai novērst to izzušanu. Arguments, saskaņā ar kuru intensīvākas cirtes esot atbilstīgas noteikumiem par putnu aizsardzību, ciktāl aplūkojamajā teritorijā esot palicis minimālais dzeņu pāru skaits, tādējādi neesot pamatots.

87. Turklāt Komisija apgalvo, ka vienīgi ar to, ka *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* aizsardzības pasākumi tika ierakstīti 2015. gada *PZO*, nepastāvot reālai iespējai tos īstenot, nav pietiekami, lai uzskatītu, ka ir ticis izpildīts pienākums noteikt nepieciešamos aizsardzības pasākumus, kas paredzēti Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punktā. Šī “noteikšana” būtībā nozīmējot to, ka šie pasākumi faktiski var tikt veikti un tādējādi var panākt lietderīgu iedarbību. Šī interpretācija esot spēkā arī attiecībā uz Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punktu.

88. Tādu aktīvas meža apsaimniekošanas darbību kā ciršana, sanitārās cirtes un meža atjaunošana veikšana dzīvotnēs, kuru aizsardzības statusa uzturēšana oficiāli izslēdz šādas darbības, tās pielīdzinot apdraudējumam, pārkāpjot aizsardzības pasākumus, kuri mudina it īpaši “izslēgt meža apsaimniekošanas darbības visās sugas mežaudzēs, kurās simtgadīgie eksemplāri ir vismaz 10%”, “saglabāt mirušos kokus”, kā arī “saglabāt visas mirušās simtgadīgās egles līdz to pilnīgai satrūdēšanai”. Šajā ziņā vietas, kur šīs darbības ir plānotas, sakrīt ar simtgadīgo mežaudžu teritorijām un saproksilofāgo vaboļu, īpaši sarkanā plakaņa un *Šneidera mizmiļa*, dzīvotnēm. Turklāt trīs reizes palielinātā mežistrāde līdz 2021. gadam un koku novākšana, ko tā paredz, esot pretrunā aizsardzības pasākumiem un liedzot tiem panākt lietderīgu iedarbību. Šīs darbības pēc savas būtības radot apdraudējumu dabiskajām dzīvotnēm un putnu un saproksilofāgo vaboļu sugu dzīvotnēm, kas uzskaitītas 2015. gada *PZO* 3. pielikumā.

89. Tādējādi minētās darbības ne tikai vairojot šo apdraudējumu, bet turklāt vēl vairāk sarežģījot to aizsardzības pasākumu īstenošanu, kas noteikti 2015. gada *PZO*. Tāpat tās varot negatīvi ietekmēt dažu saproksilofāgo vaboļu sugu, it īpaši dzeltenkrūšu ēnvaboles un *Buprestis splendens* vispārējo aizsardzības statusu Polijā un Eiropā, lai arī *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieska* ir viens no pēdējiem un viens no svarīgākajiem to izplatības areāliem Savienībā.

90. Ar trešo iebildumu Komisija apgalvo, ka Polijas Republika nav izpildījusi savus Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktā noteiktos pienākumus, veicot meža apsaimniekošanas darbības, kas paredzētas 2016. gada pielikumā un Lēmumā Nr. 51, ciktāl tās neļaujot izvairīties no šīs direktīvas IV pielikuma a) daļā minēto saproksilofāgo vaboļu, proti, sarkanā plakaņa, *Buprestis splendens*, dzeltenkrūšu ēnvaboles un egļu praulmiļa, vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanas vai iznīcināšanas un turpmāk radot nopietnu apdraudējumu to izdzīvošanai.

91. Dzīvotņu direktīvas 12. pants nosakot dalībvalstīm pienākumu gan pieņemt visaptverošu tiesisko regulējumu, gan īstenot konkrētus pasākumus, lai apturētu šajā pielikumā minēto sugu populāciju samazināšanos. Stingras aizsardzības sistēmas priekšnoteikums esot tādu saskaņotu un koordinētu preventīvu aizsardzības pasākumu noteikšana, kas ļauj efektīvi novērst šo sugu vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu²¹.

21 Spriedums, 2011. gada 9. jūnijs, Komisija/Francija (C-383/09, EU:C:2011:369, 18.–21. punkts).

92. Komisija apgalvo, ka visām saproksilofāgo vaboļu sugām, uz kurām attiecas šī stingrā aizsardzība, to dzīves cikla laikā ir nepieciešami mirstoši vai miruši koki, stāvoši vai krituši. Dažādi zinātniskie pētījumi apstiprinot, ka mirušas egles ir būtiska sarkanā plakaņa dzīvotne un noteicošs elements tā dzīves ciklā. Divu vai trīs gadu laikā pēc egles nāves vai vēlākā tās sadalīšanās posmā koku apdzīvos citas saproksilofāgo vaboļu sugas, tostarp egļu praulmīlis un dzeltenkrūšu ēnvabole. Tādējādi mežaudžu, īpaši egļu mežaudžu, ciršu intensificēšana un mirušo koku un mirstošo, egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvoto koku novākšana izraisīsot šo stingri aizsargāto sugu bojāeju un to vairošanās un atpūtas vietu iznīcināšanu. Šīs sugas, kas dzīvo koku celmos un zem koku mizas, ir grūti saskatāmas, tāpēc esot neiespējami izvēlēties efektīvus pagaidu pasākumus, kā, piemēram, selektīvu ciršanu. Vienīgais atbilstīgais pasākums, kas spēj novērst šo sugu vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu, esot neaizskart dzīvotnes, par kurām ir zināms, ka tajās šīs sugas ir atrodamas.

93. Dzīvotņu direktīvas 12. pantā minētie aizliegumi esot absolūti, neatkarīgi no to dzīvnieku sugu īpatņu skaita un sastopamības, uz kuriem jāattiecas stingrajiem aizsardzības pasākumiem. Sarkanā plakaņa plašā sastopamība tādējādi neesot par iemeslu tam, lai pamatotu tādu meža apsaimniekošanas darbību intensificēšanu, kuras var izraisīt šo aizliegumu pārkāpumu. Turklāt dzeltenkrūšu ēnvabole esot ārkārtīgi reta suga un tai Polijā ir tikai četras dzīvotnes, no kurām divas atrodas Belovežas mežniecībā, līdz ar to pat tikai vienas dzīvotnes zaudējumam varot būt ievērojama kaitīga ietekme uz šīs sugas aizsardzības statusa saglabāšanu Eiropā. Savukārt *Buprestis splendens* Polijā esot atrodams tikai *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*. Visbeidzot šī teritorija esot beidzamā un arī visnozīmīgākā egļu praulmiļa dzīvotne Polijā, turklāt jāņem vērā, ka vēl Savienībā šī suga atrodama tikai Zviedrijā un Somijā.

94. Ar ceturto iebildumu Komisija apgalvo, ka Polijas Republika nav izpildījusi no Putnu direktīvas 5. panta b) un d) punkta izrietošos pienākumus, jo tā nav noteikusi vispārēju dabas aizsardzības sistēmu, lai novērstu it īpaši baltmugurdzeņa, trīspirkstu dzeņa, apodziņa, kā arī bikšainā apoga, šo Putnu direktīvas I pielikumā minēto sugu, ligzdu apzinātu postīšanu un traucēšanu *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*.

95. Komisija apgalvo, ka tāpat kā Dzīvotņu direktīvas 12. pants arī Putnu direktīvas 5. pants uzliek dalībvalstīm pienākumu ne tikai noteikt visaptverošu tiesisko regulējumu, bet arī veikt konkrētus un detalizētus aizsardzības pasākumus, tostarp efektīvus izpildes pasākumus. Šīs kārtības sekas esot prasība efektīvi apturēt šo putnu sugu [populācijas] samazināšanos. Esot skaidrs, ka, būtiski intensificējot koksnes iegūvi dzīvotnēs, kuras ir izšķirīgi nozīmīgas savvaļas putnu sugu vairošanās un atpūtas vietām aplūkojamajā *Natura 2000* teritorijā, palielināšoties apdraudējums, ka var tikt apzināti izpostītas to ligzdas un radīts traucējums to vairošanās laikā.

96. *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieska* esot visnozīmīgākā teritorija Polijā, kurā sastopams baltmugurdzeņis un trīspirkstu dzeņis. Mirstošie un mirušie koki, īpaši simtgadīgās egles, esot šo abu dzeņu sugu būtiskākās barošanās un vairošanās vietas. Tūkstošiem egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvotu koku iznīcināšana izraisīsot šo dzeņu dzīvotņu apzinātu likvidēšanu, kā arī šo sugu traucēšanu plašā mērogā. Šajā saistībā Polijas iestādes neesot sniegušas pierādījumus, kas apliecinātu, ka šīs abas dzeņu sugas gūtu labumu no koku ciršanas intensificēšanas to dzīvotnēs; gluži pretēji – tā varot tieši paātrināt šo sugu [populācijas] samazināšanos. Turklāt neesot datu, kas norādītu, vai pēc egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanās beigām šo dzeņu sugu populācija spēs atjaunoties vairāk vai mazāk pienācīgā skaitā. Būšot vajadzīgas desmitgades, lai, stādot jaunas egles, atjaunotu tādu dzeņiem labvēlīgu dzīvotnes stāvokli, kāds ir vecajās, īpaši simtgadīgajās mežaudzēs. Visbeidzot esot jāņem vērā, ka egļu astoņzobu mizgrauža skartajās zonās egles pašas atjaunojas un nav nepieciešama cilvēka iejaukšanās.

97. Komisija arī norāda, ka mirstošie un mirušie koki ir nozīmīgas ligzdošanas vietas apodziņam un bikšainajam apogam, kuriem ir nepieciešami dzeņu radīti dobumi. Egļu astonzobu mizgrauža apdzīvoto egļu likvidēšana lielā mērā esot būtisks to vairošanās areāla iznīcināšanas faktors. *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieska* esot viens no blīvākajiem apodziņa un bikšainā apoga izplatības areāliem. Ar to, ka apodziņa koncentrācija tajā ir lielāka nekā tā vidējā koncentrācija Polijā, nevarot pamatot tādu aktīvas apsaimniekošanas darbību veikšanu, kas var traucēt šīs sugas īpatņus un iznīcināt ligzdas.

98. No saņemtās informācijas arī izrietot, ka [koku] novākšana un ciršana ir notikusi arī attiecīgo četru dzeņu un apogu sugu vairošanās laikā. Ar 2016. gada pielikumu un Lēmumu Nr. 51 esot atļauts veikt ciršanu bez laika ierobežojuma. Tātad neesot izslēdzams, ka ir pārkāpts aizliegums traucēt šīs sugas vairošanās laikā.

2. Polijas Republika

99. Par pirmo iebildumu, kas attiecas uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pārkāpumu, Polijas Republika vispirms attiecībā uz 2016. gada pielikuma statusu uzsver, ka 2012. gada MAP gluži tāpat kā šis pielikums ir “apsaimniekošanas plāns” Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta izpratnē. Proti, Polijas Republikas ieskatā, MAP ir tehnisks rīks *PZO* īstenošanai. Tā kā *PZO* neattiecoties uz koksnes ieguves apjomu dažādu mežniecību teritorijā, bet vienīgi norādot vietas, kurās veicamas nepieciešamās darbības sugu un dzīvotņu saglabāšanas vajadzībām, tā piemērošana neesot iespējama, ja nebūtu MAP. Pēc tam Polijas Republika uzsver, ka 2015. gadā veiktais stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums pierādīja, ka 2016. gada pielikuma meža apsaimniekošanas pasākumu īstenošanai nebūs nekāda negatīva ietekme ne uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* aizsargātajām sugām un dzīvotnēm, ne uz šīs teritorijas saskaņotību un viengabalainību.

100. Šajā gadījumā nepieciešamība palielināt izstrādājamās koksnes apjomu, kas minēts 2012. gada MAP, izrietot tostarp no tā, ka neesot bijis iespējams pilnībā īstenot iepriekš *PZO* projektā minētos aizsardzības pasākumus. 2016. gada pielikums tādējādi ļaujot izpildīt aizsardzības uzdevumus, lai ierobežotu egļu astonzobu mizgrauža izplatīšanos. Šajā saistībā esot jāuzsver, ka 2016. gada pielikumā paredzētais mežizstrādes līmenis, proti, 188 000 m³, esot acīmredzami zemāks nekā līmeņi, kas paredzēti MAP attiecībā uz 1992.–2001. gada laikposmu (308 000 m³) un 2002.–2011. gada laikposmu (302 000 m³). Komisija neprecizējot, kādu iemeslu dēļ iepriekš bija pieļaujama acīmredzami augstāka līmeņa mežizstrāde, ņemot vērā teritorijas *Natura 2000* aizsardzības mērķus.

101. Attiecībā uz Komisijas argumentu, saskaņā ar kuru neesot tikusi izvērtēta 2016. gada pielikuma kaitīgās ietekmes neesamība uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību, Polijas Republika norāda, ka saskaņā ar 2008. gada 3. oktobra *ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Likums par tādas informācijas pieejamību, kas saistīta ar vidi un tās aizsardzību, par sabiedrības līdzdalību vides aizsardzībā un par ietekmes uz vidi novērtējumu)²² tika konstatēta nepieciešamība veikt šā pielikuma ietekmes uz vidi stratēģisko novērtējumu, jo Bjalistokas reģionālās nodaļas direktors, kas ir atbildīgs par vides aizsardzību, uzskatīja par iespējamu to, ka minētā pielikuma īstenošanai varētu būt potenciāla ietekme uz *Natura 2000* teritoriju *Puszcza Białowieska*. Tādēļ 2016. gada pielikumu varēja atļaut tikai pēc tam, kad gūta pārlicība par to, ka paredzētajām darbībām nebūs negatīvas ietekmes uz šo teritoriju. Tādējādi pēc ietekmes uz vidi novērtējuma pirmais pielikuma projekts par mežizstrādes apjomu 317 894 m³ tika noraidīts par vides aizsardzību atbildīgā Bjalistokas reģionālās nodaļas direktora negatīva atzinuma dēļ. Mežizstrāde beigu beigās 2016. gada pielikumā tika ierobežota līdz 129 000 m³ pēc jauna novērtējuma, kurā esot tikusi pierādīta nozīmīgas negatīvas ietekmes uz minētās teritorijas viengabalainību neesamība. Tādēļ, kā Komisija atzinusi, esot ticis veikts novērtējums. 2016. gada pielikumam pat esot nozīmīga pozitīva ietekme,

22 2008. gada *Dz. U.* Nr. 199, 1227. pozīcija.

vismaz vidējā termiņā, uz virkni 2015. gada *PZO* minēto elementu, ciktāl esot nepieciešama izstrādes apjoma grozīšana, lai īstenotu šajā pēdējā dokumentā noteiktos aizsardzības pasākumus. Turklāt šajā pielikumā neesot paredzēts apzināti nogalināt vai gūstīt, vai traucēt dzīvniekus. Tikšot saglabāts pašreizējais vairošanās un atpūtas vietu aizsardzības statuss atbilstoši 2015. gada *PZO* noteikumiem.

102. Tāpat Polijas Republika apgalvo, ka Komisija patiesībā ir kļūdaini pieņēmusi, ka 2016. gada pielikumā uzskaitītie pasākumi paši par sevi rada kaitīgas ietekmes risku *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainībai. Šajā saistībā Komisija līdz ar stratēģisko novērtējumu par 2016. gada pielikuma ietekmi, kas tika īstenots atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktam, neesot ņēmusi vērā visus empīriskos datus, kā arī zinātniskos un vēsturiskos dokumentus par šo *Natura 2000* teritoriju, kā arī minētās *Natura 2000* teritorijas visbūtiskāko aspektu. Esot runa par konstatējumu, ka *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību gadsimtiem ilgi ir veidojušas cilvēku rokas, izmantojot ilgstošu meža izstrādi. It īpaši dzīvotņu un sugu stāvoklis un sastopamības procentuālais daudzums teritorijas PLC200004 *Puszcza Białowieska* kā tīklam *Natura 2000* piederоша elementa noteikšanas brīdī esot iepriekš veiktās Belovežas gāršas izstrādes rezultāts, proti, rezultāts koksnes ieguvei pagātnē stādītajās mežaudzēs. Īstenībā, pastāvot Komisijas spiedienam, tieši veiktais krasais mežizstrādes samazinājums novecojošajās mežaudzēs, kas paredzēts 2012. gada MAP, esot izraisījis mežaudžu, īpaši egļu mežaudžu, nikuļošanu. Ilgtspējīgas Belovežas gāršas resursu apsaimniekošanas pārtraukšana esot veicinājusi egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos. Tā rezultātā aizsargātās dzīvotnes esot sākušas piedzīvot izmaiņas. Piemēram, skabaržu mežs, proti, dominējošā dzīvotne, esot sācis pārveidoties par purviem vai pļāvām. Polijas iestādes tādēļ esot izstrādājušas programmu stāvokļa uzlabošanai, lai novērstu egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos, par sākumpunktu ņemot vispārēju *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* dzīvotņu un sugu stāvokļa inventarizāciju, kuras rezultāti dienā, kad tika iesniegts Polijas Republikas aizstāvības raksts, vēl nebija pieejami. Šajā kontekstā 2016. gada pielikuma pieņemšana esot mēģinājums atgriezties pie iepriekšējās apsaimniekošanas metodes.

103. Šajos apstākļos tieši aizsardzības pasākumu pārtraukšana apdraudot šīs *Natura 2000* teritorijas viengabalainību un tajā atrodamo dzīvotņu turpinātību. Līdz ar to Komisija esot pieļāvusi kļūdu, pamatojoties uz Belovežas gāršas primāro raksturu un apgalvojot, ka šajā mežā sastopamās sugas ir tādas, kas raksturīgas cilvēka neskartām teritorijām. Piemēram, tāda suga kā skabiozu pļavraibenis (*Euphydryas aurinia*), kas pagātnē bija sastopama saistībā ar regulārām lopu ganībām, vairs neesot sastopama, kopš ganību nav.

104. Aktīvas meža apsaimniekošanas izvēle esot veikta arī citās dalībvalstīs. Tādējādi Austrijas Republikā esot tikusi ieviesta programma egļu astoņzobu mizgrauža izplatības apturēšanai nacionālajos parkos un teritorijās ar augstu dabas vērtību, tā ietvaros saglabājot aizliegumu veikt darbus “bioloģiskās daudzveidības centros”, vienlaikus izmantojot meža apsaimniekošanas tehnikas, aizsargājot blakus esošos mežus, kas paredzēti koksnes ieguvei. Parasti tiek ieteikts, lai teritorijās, kurās tiek aizsargāti dabas procesi, piemēram, nacionālajos parkos, tiek skaidri nodalīta zona, kurā nenotiek iejaukšanās, un nomaļas zonas, kurās tiek veiktas darbības, lai ierobežotu egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos. Izveidojot references zonas, Polijas Republika esot īstenojusi tādu pašu pieeju. Turklāt, šis dalībvalsts ieskatā, pat ja meža apsaimniekošanas darbības būtu negatīvi ietekmējušas dzeņu populāciju lielumu, šī ietekme būtu ierobežota, ciktāl dzeņu skaits varot saglabāties relatīvi augstā līmenī atbilstoši *PZO*, kas attiecas uz *Natura 2000* teritoriju *Puszcza Białowieska*. Turklāt pretēji tam, ko apgalvo Komisija, references teritoriju ieviešanu nekādā gadījumā nevarot uzskatīt par veikto darbību negatīvas ietekmes uz vidi atzīšanu vai par mēģinājumu mazināt šādas ietekmes sekas.

105. Polijas Republika tāpat apgalvo, ka 2016. gada pielikumā paredzētās darbības atbilst 2015. gada *PZO*. Saskaņā ar šo plānu tādas apsaimniekošanas darbības kā ciršana un cirtes pirms ciršanas esot aizliegtas visās sugas mežaudzēs, kurās simtgadīgie un vecākie eksemplāri ir vismaz 10%. Šajās mežaudzēs notiekot vienīgi sanitārās cirtes, lai atbrīvotos no egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvotās egļu koksnes. Sausā koksne tajās netiekot novākta. Turklāt nekādas sanitārās cirtes netiekot veiktas dabas rezervātos un purvainajās un mitrajās dzīvotnēs. Teritorijas, kuras neskar sanitārās cirtes, veidojot

7123 hektārus jeb 58 % no *Białowieża* mežniecības platības. Polijas Republika uzsver, ka, pieņemot lēmumu veikt 2016. gada pielikumā paredzētās darbības, tika ņemts vērā, ka tās attiecas tikai uz 5,4 % aplūkojamās teritorijas (jeb 3401 hektāram). Šajos apstākļos 2015. gadā veiktais ietekmes uz vidi novērtējums atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktam esot izslēdzis iespēju, ka varētu īstenoties 2015. gada PZO noteiktais potenciālais apdraudējums, kas saistīts ar mirušo un mirstošo koku novākšanu.

106. Turklāt attiecībā uz saproksilofāgajām vabolēm Polijas Republika uzsver, ka netiks novāktas mirušās priedes, kas veido dzīvotni *Buprestis splendens*. Savukārt saskaņā ar pētījumiem, kas 2016. un 2017. gadā tika veikti par gandrīz 12 000 analizētu koku, sarkanā plakaņa populācijas koncentrējoties apsēs un ošos.

107. Šajā saistībā Polijas Republika apgalvo, ka kopš 2016. gada aprīļa veiktā inventarizācija ir pirmais šāda veida projekts, kura ietvaros, objektīvi un izmantojot statistikas datus, tika izvērtēti dažādi elementi, kas veido bioloģisko daudzveidību 1400 areālos, kuri izkaisīti vienmērīgā tīklā visā Belovežas meža teritorijā. Šneidera mizmilim vislielākais apdraudējums esot priežu skaita samazināšanās īpaši nacionālā parka ĪADT. Egļu praulmiļa, dzeltenkrūšu ēnvaboles un *Rhysodes sulcatus* vislielākais apdraudējums izrietot no tā, ka beidz pastāvīgi rasties liela izmēra miruši koki, ko izraisot senāku egļu mežaudžu pēkšņa niķulošana saistībā ar egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos.

108. Turklāt ar mirušo egļu novākšanu saistīto ciršu veikšana pozitīvi ietekmējot lapkoku praulgrauža un *Buprestis splendens* dzīvotni, palielinot gaismas piekļuvi mežā. Runājot par pārējām sugām (sarkano plakani, Šneidera mizmili un *Rhysodes sulcatus*), egle neesot to iecienītākā dzīvotne. Pašreiz Belovežas gāršā vidēji esot aptuveni 64 m³ mirušo koku uz hektāru. Ņemot vērā mirušo koku nepārtrauktu parādīšanos ainavā, šis elements pilnībā garantējot drošību aplūkojamo vaboļu dzīvotnēm. Polijas Republika precizē, ka stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma laikā tika novērtēta paredzēto darbību ietekme uz visiem aizsargājamiem elementiem *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*.

109. Polijas Republikas ieskatā, tāpat ir jāņem vērā references teritorijas, kuru mērķis nekādi nav kompensēt vai mazināt aplūkojamo aktīvās apsaimniekošanas darbību iespējamo negatīvo ietekmi. Šīs zonas esot noteiktas atbilstoši lojālas sadarbības principam, kas minēts EKL 4. panta 3. punktā, ar nolūku veikt salīdzinājumu attiecībā pret pārējām Belovežas gāršas zonām. Turklāt minēto references zonu robežas nekādi neesot noteiktas nejauši. To atrašanās vieta esot saistīta ar dabisko dzīvotņu aizsardzības statusu un to, ka nepastāvot vajadzība veikt aizsardzības uzdevumus, kas izrietot no 2015. gada PZO. Komisija arī nevarot pārņemt Polijas iestādēm to, ka tā references teritorijās nebūtu veikusi ietekmes uz vidi novērtējumu. Saskaņā ar šādu argumentāciju tāda pati kritika būtu jāvelta Komisijas prasītajai izstrādes pārtraukšanai visā Belovežas gāršā.

110. Šajā saistībā Komisija kļūdoties, uzskatot, ka bezdarbībai ir pozitīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību. Tādējādi no inventarizācijas, kas veikta kopš 2016. gada aprīļa, rezultātiem izrietot, ka, piemēram, stingri aizsargājamā Belovežas nacionālā parka zonā tika konstatēta tikai viena Šneidera mizmiļa kolonija, savukārt Belovežas mežniecību teritorijā tās tika konstatētas 70 reizes. Tāda pati situācija esot bijusi attiecībā uz virkni citu sugu.

111. Attiecībā uz labāko pieejamo zinātnes atziņu ņemšanu vērā Polijas Republika norāda, ka saskaņā ar tās šī jēdziena interpretāciju tā atsaucās uz konkrētiem lietās apstākļiem, ņemot vērā visus nostājas dokumentus un sūdzības attiecībā uz aplūkojamo teritoriju. Tāpat tā esot ņēmusi vērā datus, kas izriet no stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma, pirms aizsardzības pasākumu īstenošanas. Tā kā runa esot par dinamisku procesu, aizvien tiekot gūtas zināšanas.

112. Polijas Republika šajā saistībā precizē, ka Belovežas gārša ir tik specifiska un unikāla ekosistēma, ka tādu pētījumu rezultātus, kas skar dažādu organismu savstarpēju atkarību un kas veikti citās ekosistēmās, nevar vienkārši piemērot šī meža situācijai. Lai arī Polijas Republika atzīst, ka daļa zinātnisko aprindu iebilst pret to, ka ciņā ar egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos tiek izmantota

apdzīvoto koku ciršana, tā atgādina, ka pastāv virkne citu zinātnisko pētījumu, saskaņā ar kuriem tieši neiejaukšanās egļu astoņzobu mizgrauža izplatībā Belovežas gāršā izraisītu ļoti iespējamu būtisku un neatgriezenisku kaitējumu dabiskajām dzīvotnēm un dzīvnieku sugu dzīvotnēm, kuru aizsardzībai *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieska* ir tikusi noteikta. Turklāt tā citē kādu publikāciju²³, saskaņā ar kuru “no daudzgadu pētījumiem Belovežas nacionālā parka pastāvīgu pētījumu areālos skaidri izriet, ka stingrai aizsardzībai vajadzētu būt tikai papildinājumam, nevis būtiskākajam augsta bioloģiskās daudzveidības līmeņa saglabāšanas un noturēšanas stratēģijas elementam”.

113. Par otro iebildumu, kas attiecas uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta un Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punkta pārkāpumu, Polijas Republika apgalvo, ka 2016. gada pielikums ir atbilstīgs 2015. gada *PZO*, kas attiecas uz pienākuma noteikt vajadzīgos aizsardzības pasākumus atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punktam izpildi. 2016. gada pielikums esot šo aizsardzības pasākumu praktiska ieviešana. Tas nodrošinot to dabisko dzīvotņu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu, kuru dēļ *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieska* ir tikusi noteikta. Šo pasākumu neīstenošana izraisīšot vērtīgu aizsargāto dabisko dzīvotņu noplicināšanu.

114. Tādējādi aktīvo aizsardzības pasākumu, kas noteikti 2015. gada *PZO* attiecībā uz dzīvotni “subkontinentālie skābarži”, mērķis esot it īpaši pielāgot mežaudzes sastāvu veidā, kas atbilst dabiskajai dzīvotnei mežaudzēs, kurās pārsvarā ir apses, bērzi, priedes un, retāk, egles. Šo pasākumu mērķis esot arī īstenot meža kopšanu un aizsardzību nolūkā atsegt un kopt lapu sugām piederīgos dzinumus un kokus. Šie pasākumi esot tikuši tieši transponēti 2012. gada MAP. Šo aktīvo aizsardzības pasākumu veikšana esot saistīta ar liela daudzuma koksnes ieguvu.

115. Komisijas apgalvojumi par argumenta, kas saistīts ar attiecīgās sugas populācijas saglabāšanu 2007. gada datu standartveidlapā (turpmāk tekstā – “DSV”) un 2015. gada *PZO* noteiktajā līmeni, pamatojuma trūkumu esot pretrunā “ekoloģisko zināšanu” un veselā saprāta pamatiem. Ja katras *Natura 2000* teritorijā aizsargātās sugas kvantitatīvajam līmenim būtu pastāvīgi jāaug virs līmeņa, kas norādīts DSV, tas attiecīgajā teritorijā izraisītu neparedzamus ekosistēmas traucējumus. Tādā gadījumā rastos jautājums par pieņemamu līmeni.

116. Novērotās kvantitatīvās izmaiņas daļā Belovežas gāršā aizsargāto sugu populāciju esot rezultāts tam, ka augusi piekļuve barībai saistībā ar islaicīgiem traucējumiem, proti, egļu astoņzobu mizgrauža liela mēroga izplatīšanos. Ilgākā laikposmā šīs situācijas dabiskās sekas būšot strauja krišanās. Trīspirkstu dzeņa un baltmugurdzeņa populāciju apmērs noturēšoties relatīvi augsts. Nebūšot dramatisku kvantitatīvu izmaiņu nacionālā parka robežās, jo egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanās tajā neesot masveidīga. Šī situācija izrietot gan no nelielās egļu daļas šajās mežaudzēs, gan no mežu dzīvotņu atšķirīgā rakstura. No tā izrietot, ka dzīvotnēs, kuras raksturo atšķirīgi parametri, kas ietekmē to spēju paciest egļu astoņzobu mizgrauža masveida izplatīšanos, dinamisko līdzsvaru varot uzturēt, pateicoties izvēlētajiem meža apsaimniekošanas pasākumiem.

117. [2016.] gada pielikums un Lēmums Nr. 51 arī nevarot negatīvi ietekmēt dažu saproksilofāgo vaboļu aizsardzības statusu. Tādu sugu kā dzeltenkrūšu ēnvabole un *Buprestis splendens* apdraudējums izrietot galvenokārt no ugunsgrēku seku ierobežošanas un novēršanas. Citām sugām, kā, piemēram, sarkanajam plakanim un Šneidera mizmīlim, Belovežas gāršā esot labi apstākļi attīstībai. Šneidera mizmīļa ilgtermiņa apdraudējums izrietot no tā, ka netiek atjaunotas priedes Belovežas nacionālajā parkā.

²³ Brzeziecki, B. “Dynamique pluriannuelle des peuplements forestiers de la forêt de Białowieża (dans des conditions de protection stricte)” [Belovežas meža mežaudžu daudzgadu dinamika (stingras aizsardzības apstākļos)], *Stan Ekosystemów leśnych Puszczy Białowiekiej*, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Varšava, 2016, 45.–58. lpp.

118. Par trešo iebildumu, kas attiecas uz Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunkta pārkāpumu, Polijas Republika apgalvo, ka visām saproksilofāgo vaboļu sugām, kas ir atrodamas *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*, to dzīves cikla laikā ir nepieciešami miruši vai mirstoši koki un ka ir neiespējami konstatēt to kāpura stadijas sastopamību, nekaitējot šim dzīvotnēm. Lai nodrošinātu atbilstošu aizsardzības stāvokli, Polijas iestādes esot pieņēmušas ilgtermiņa šo sugu dzīvotņu turpinātības aizsardzības sistēmu mežu stādījumu salīņu tīkla veidā rezervātos un aizsardzības zonu veidā saistībā ar aizsargātajām sugām mitrajās dzīvotnēs, references zonā un pastāvīgajā un dabiskajā mirušo koku daļā visās Belovežas gāršas mežaudzēs. Šīs darbības efektivitāti esot pierādījuši *Instytut Badawczy Leśnictwa* (Mežu izpētes institūts, Polija) 2016. gadā veiktās inventarizācijas rezultāti.

119. No šiem rezultātiem izrietot, ka sarkanais plakanis ir visā Belovežas gāršas teritorijā izplatīta suga, kas drīzāk izvēlas apdzīvot nevis egles, bet citus kokus, un ka mirušie un mirstošie koki nav galvenā dzīvotne. Attiecībā uz Šneidera mizmīli šie paši rezultāti pierādot, ka ir runa par sugu, kas labāk izvēlas priedi, kam mirušas vai mirstošas egles nav galvenā dzīvotne un kas turklāt ir sastopama izkaisīti visā Belovežas gāršā. Vienīgā kontrolētā *Rhysodes sulcatus* atrašanās vieta Belovežas gāršas teritorijā esot Belovežas nacionālais parks. Visas dzeltenkrūšu ēnvaboles atrašanās vietas ir *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*, galvenajai zonai esot Belovežas nacionālajā parkā. Turklāt atrašanās vietas apsaimniekotajos mežos, kas noteiktas, pamatojoties uz vēsturisku informāciju, atrodas references zonā. Papildus būtiskākais dzeltenkrūšu ēnvaboles izzušanas iemesls esot degušas koksnes trūkums. Tāpat arī egļu praulmiļa sastopamība neesot novērota ārpus šā nacionālā parka. Egļu astonzobu mizgrauža darbība turpretī varot apdraudēt šīs sugas apdzīvoto vietu, proti, mirušu, senu, nocirstu egļu mitrās dzīvotnēs turpinātību. Visbeidzot *Buprestis splendens* galvenais izzušanas iemesls Eiropā esot tā iecienītākās dzīvotnes – senu, ugunsgrēkā mirušu priežu – trūkums. Tādēļ, ka minētajā nacionālajā parkā priedes netiek atjaunotas, šīs sugas nākotni varot nodrošināt vienīgi apsaimniekotajos mežos, kuros priedes ir tikušas atjaunotas mākslīgi.

120. Visu šo iemeslu dēļ 2016. gada pielikumā paredzētajām darbībām neesot nozīmīgas negatīvas ietekmes uz šo sugu populāciju. To saglabāšana esot saistīta ar tādu atsevišķu dzīvotņu turpinātību, kas veidojas traucējumu, piemēram, ugunsgrēku, rezultātā. Ja tādu nav, vienīgi aktīvas aizsardzības darbības varot aizsargāt šo sugu dzīvotni.

121. Par ceturto iebildumu, kas attiecas uz Putnu direktīvas 5. panta b) un d) punkta pārkāpumu, Polijas Republika apgalvo, ka 2016. gada pielikuma ietekmes uz vidi stratēģisks novērtējums apliecināja, ka tika veikti nepieciešamie pasākumi, lai izveidotu vispārēju aizsardzības sistēmu visām savvaļas putnu sugām, tostarp aizliegums apzināti iznīcināt vai bojāt to ligzdas un olas, pārvietot to ligzdas, tos apzināti traucēt, īpaši vairošanās un ligzdošanas laikā, ciktāl šādi traucējumi būtiski skar Dzīvotņu direktīvas mērķus. No Komisijas minēto četru putnu sugu [populācijas] lieluma, kas konstatēts Belovežas gāršas teritorijā saistībā ar DSV ietvertajiem datiem, izrietot, ka neviena šo sugu sastopamība vai dzīvesveids neesot apdraudēti. Turklāt Polijas iestādes esot apņēmušas saglabāt vismaz 60 pārus no katras no šīm sugām. Papildus visās *Natura 2000* teritorijās Polijā esot iespējams konstatēt lielāku abu minēto dzeņu sugu skaitu nekā skaits, kas norādīts DSV.

122. Īpaši meža putnu populāciju skaitliskuma vispārējā indeksa vērtība laikposmā no 2000. līdz 2014. gadam esot augusi par 25%. Atbilstoši mežsaimniecības principiem un spēkā esošajām meža aizsardzības pamatnostādņēm esot samazināta komerciālo darbību negatīvā ietekme uz bioloģisko daudzveidību. Tādējādi senu koku puduru atstāšana retinātajās teritorijās, biocenotisko koku saglabāšana, komplekso ciršu piemērošana, sēklu nesēju atstāšana retinātajās vietās un pēc iespējas biežāka dabiskās reģenerācijas izmantošana esot putniem labvēlīga. Šie principi tiekot piemēroti visās Valsts meža dienesta mežniecībās. No dažiem pētījumiem izrietot, ka sanitārajām cirtēm kopumā neesot nekādas negatīvas ietekmes uz dobumos dzīvojošām un citām dzīvnieku mugurkaulnieku meža sugām.

123. Polijas Republikas ieskatā, egļu astonezību mizgrauža liela mēroga izplatīšanās pozitīvās sekas uz dzeņu izdzīvošanu un vairošanos varot būt vienīgi īslaicīgas, jo ilgtermiņā tā izraisīs senāku kūdrāju slāņu izžušanu. Pieejamie dati norādot uz dažādības zudumu un tādu sugu populācijas samazinājumu, kuras apdzīvo kokus ar dobumiem, apstākļos, kad no 70 līdz 100 % koku skujkoku mežos atmirst. Turpretī jauktu koku mežos negatīvās sekas uz skujkoku atmiršanu neesot tik ievērojamas. Egļu astonezību mizgrauža izplatīšanās pastāvīgā samazināšana varot būt faktors, kā noturēt relatīvi stabilu situāciju attiecībā uz dzeņu populāciju.

124. Polijas Republika turklāt apgalvo, ka gaļēdāju populācijas straujā samazinājuma fenomens sakarā ar barības trūkumu esot zinātnisks fakts. Komisija neesot iesniegusi zinātniskus datus, kas apstrīdētu iesniegto scenāriju par vides pārmaiņām pēc tā izplatīšanās. Vienīgi esot neiespējami paredzēt pārmaiņu apjomu, proti, to, kas ļautu noskaidrot, vai tādu sugu populācijas samazinājums, kas gūst labumu no kādas konkrētas kukaiņu sugas proliferācijas, aprobežotos ar atgriešanos pie situācijas, kas pastāvēja pirms izplatīšanās, vai arī, ņemot vērā barības izžušanu un neiespējamību mizgraužiem apdzīvot citus kokus, dzeņu skaits pēc šī krituma būtu mazāks nekā skaits, kas aprakstīts teritorijas aizsardzības mērķos aizsardzības darbību plānā.

125. Komisija esot atstājusi bez ievēribas to, ka dabiskie procesi, kas notiek *Natura 2000* teritorijās, ir ilgtermiņa procesi. Pastāvīga izplatīšanās ierobežošana, proti, teritoriālā pārklājuma ierobežošana vai palielinātas egļu daļas saglabāšana mežaudzēs varot būt aktīva aizsardzības darbība, noturot relatīvi stabilu situāciju attiecībā uz dzeņu populācijām ilgtermiņā. Lai gan aplūkojamo meža apsaimniekošanas darbību potenciālā negatīvā ietekmē ir uz dzeņu populāciju, populācijas lielums atbilstoši 2015. gada *PZO* saglabāšoties relatīvi augstā līmenī, un iespējamās putnu sugu izplatības areālu izmaiņas, kas izriet no klimata izmaiņu prognozēšanas modeļiem, ar laiku sakārtošoties. Līdz ar to gala rezultāts pagaidu darbībām, kas veiktas ar meža apsaimniekošanā piemērotajām metodēm, varot ļaut novērst dzeņu lielo, iepriekš novēroto izžušanu.

126. Attiecībā uz apodziņu vairošanās vietu zudums saistībā ar egļu likvidēšanu 5 % teritorijas esot šķietams. Šī suga, kas ligzdo dzeņu, parasti dižraibo dzeņu (*Dendrocopos major*), izkaltos dobumos un ir skaitliski liela, nedod priekšroku attiecībā uz kādu koka sugu, kurā tā vairojas. Turklāt apodziņš bieži parādies degradētā vidē. Tādējādi tas esot biežāk sastopams Belovežas apsaimniekotajos mežos nekā rezervātā ārpus meža vides, kas ļaujot sasniegt 2015. gada *PZO* mērķi, pat ja 2016. gada sezonā veiktā inventarizācija esot atklājusi nevienmērīgu izplatību Brovskas mežniecībā salīdzinājumā ar abām pārējām. Tas pats attiecoties uz bikšaino apogu, arī šī suga bieži izmantojot melnās dzilnas (*Dryocopus martius*) izkaltus dobumus. Līdz ar to varot uzskatīt, ka egļu likvidēšanai 5 % *Natura 2000* teritorijas *Puszczą Białowieską* nebūs iespējamu seku uz tām populācijām, kas apdzīvo Belovežas mežu.

127. Turklāt atbilstoši Somijas datiem meža apsaimniekošanai, to retinot, ar nosacījumu, ka nocirstie koki nepārsniedz 50 % no meža platības, ilgtermiņā ne tikai neesot negatīvas ietekmes uz šīm sugām, bet tās rezultātā, tā kā rodas labāka piekļuve barībai, vairošanās pieaug. Turklāt šo sugu populāciju lielums augot un ietecoties jaunās zonās. Meža apsaimniekošanas pozitīvie aspekti esot minēti starp šī fenomena iemesliem. Tā saucamie biocenotiskie koki, tostarp koki ar dobumiem, ļaujot nomirt bioloģiskā ceļā. Līdz ar to potenciālās apodziņa un bikšainā apoga ligzdošanas vietas paliekot pieejamas, jo vairāk tādēļ, ka 2015. gada *PZO* paredz darbības, lai “apsaimniekošanas darbību laikā saglabātu visas priedes un egles, kurās ir redzami dobumi, izņemot gadījumus, ja pastāv apdraudējums sabiedrībai”.

IV. Analīze

128. Vispirms es izvērtēšu šīs prasības sakarā ar pienākumu neizpildi pieņemamību un pēc tam ieteikšu Tiesai kopīgi analizēt pirmo un otro Komisijas izvirzīto iebildumu un tad – tāpat kopīgi – analizēt trešo un ceturto iebildumu, kas ir no tiem atkarīgi.

A. Par prasības pieņemamību

129. Savos rakstveida apsvērumos Polijas Republika ir apstrīdējusi prasības sakarā ar pienākumu neizpildi otrā, trešā un ceturtā iebilduma pieņemamību, pamatojot, ka Komisija savā prasībā esot paplašinājusi strīda priekšmetu salīdzinājumā ar to, kas bija minēts pirmstiesas stadijā un it īpaši argumentētajā atzinumā.

130. Nav noliedzams, ka pirmstiesas stadija attiecās tikai uz lēmumu, ko Polijas iestādes bija pieņēmušas tad, kad tika nosūtīts argumentētais atzinums, proti, uz 2016. gada pielikumu par meža apsaimniekošanas pasākumiem, kas attiecās tikai uz Belovežas mežniecību, savukārt prasība sakarā ar pienākumu neizpildi attiecas uz visu *Natura 2000* teritoriju *Puszcza Białowieska* un tādējādi skar visas trīs mežniecības – Belovežas, Brovskas un Hajnovkas –, uz kurām meža apsaimniekošanas pasākumi paplašinot tika attiecināti ar 2017. gada 17. februāra Lēmumu Nr. 51.

131. Tomēr Tiesai jau ir bijusi izdevība precizēt, ka strīda priekšmetu var paplašināt, attiecinot to uz faktiem, kuri iestājušies pēc argumentētā atzinuma pieņemšanas, ja tiem ir tāds pats raksturs un tos rada tā pati rīcība kā tos, kas minēti šajā atzinumā, un no tā secināt, ka prasība ir pieņemama²⁴.

132. Šajā gadījumā no lietas materiāliem izriet, ka pasākumiem, kurus Polijas iestādes noteikušas ar 2016. gada pielikumu un ar Lēmumu Nr. 51, ir tāds pats raksturs, jo ar tiem tiek atļauta koku ciršana un novākšana ar mērķi it īpaši cīnīties pret egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos visā *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska*.

133. Līdz ar to, kaut arī 2017. gada 28. aprīļa argumentētais atzinums attiecas tikai uz 2016. gada 25. martā apstiprināto 2016. gada pielikumu par meža apsaimniekošanas pasākumiem tikai Belovežas mežniecībā, ir jāatzīst, ka Komisijas prasība, kas attiecas arī uz 2017. gada 17. februāra Lēmumu Nr. 51, ir pieņemama, jo ar šo lēmumu uz pārējām – Brovskas un Hajnovkas – mežniecībām tika attiecināti pasākumi, kuriem ir tāds pats raksturs un kurus rada tā pati rīcība²⁵.

B. Par prasības pamatotību

134. Iesākumā ir jānorāda, ka nevar būt diskusija par *Puszcza Białowieska* meža primāro vai dabisko raksturu, jo nav noliedzams, ka *Natura 2000* teritorija *Puszcza Białowieska* pēc Polijas Republikas priekšlikuma ar Lēmumu 2008/25, ko Komisija pieņēma 2007. gada 13. novembrī, tika atzīta par KNT, piemērojot Dzīvotņu direktīvu²⁶, un tā ir arī atbilstoši Putnu direktīvai atzīta putnu ĪADT. Turklāt oficiālos kvantitatīvos datus, kas ir atsauce diskusijā par šajās zonās sastopamajām dzīvotnēm un sugām, DSV ir sniegusi Polijas Republika. Tādējādi neatkarīgi no *Puszcza Białowieska* meža kvalifikācijas Dzīvotņu direktīva un Putnu direktīva ir piemērojamas šajā strīdā un nepieciešami regulē meža apsaimniekošanu šajā *Natura 2000* teritorijā.

135. Šī prasība no jauna dod Tiesai iespēju precizēt, kādi pienākumi izriet no šīm direktīvām un it īpaši[, kādi tie ir, atkarībā no tā,] vai uz plāniem vai projektiem attiecas Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkts vai 6. panta 3. punkts.

24 Spriedumi, 1988. gada 4. februāris, Komisija/Itālija (113/86, EU:C:1988:59, 11. punkts), un 2006. gada 9. novembris, Komisija/Apvienotā Karaliste (C-236/05, EU:C:2006:707, 12. punkts).

25 Pēc analogijas skat. spriedumu, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija (C-488/15, EU:C:2017:267, 46. punkts).

26 Skat. it īpaši šī lēmuma preambulas 1., 8. un 9. apsvērumu, kā arī pielikumu 645. lpp., kurā šai teritorijai piešķirts KNT kods PLC200004 *Puszcza Białowieska*.

1. Par pirmo un otro iebildumu

136. Ar pirmo un otro iebildumu Komisija apgalvo, ka Polijas Republika nav izpildījusi savus pienākumus atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. un 3. punktam, kā arī Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punktam.

137. Lai vērtētu šo abu iebildumu pamatotību, Tiesai būs jāizsakās par to, vai uz aplūkojamajām meža apsaimniekošanas darbībām attiecas Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkts vai tās 6. panta 3. punkts un vai, pieņemot un īstenojot apstrīdētajos lēmumos iekļautos meža apsaimniekošanas pasākumus, atbildētāja ir faktiski noteikusi aizsardzības pasākumus, kas paredzēti ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punktu un Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punktu.

138. Vispirms Polijas Republika norādīja, ka pasākumi, kas ietverti 2016. gada pielikumā un Lēmumā Nr. 51, ir aizsardzības pasākumi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta izpratnē, bet pēc tam – šķiet, pakārtoti – arī pieņēma, ka uz tiem var attiekties šī panta 3. punkts.

139. Tomēr viena apstrīdēto lēmumu kvalifikācijas izvēle izslēdz otru. 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, savukārt šīs normas 3. punktā ir noteikti nosacījumi saistībā ar plāniem vai projektiem, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju. Turklāt Tiesai jau ir bijusi izdevība lemt par šo normu attiecīgajām piemērošanas jomām.

140. Tātad vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 1. panta e) punktam dabiskas dzīvotnes aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja tostarp tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir stabilas vai paplašinās un ir iespējams, ka arī tuvākajā laikā pastāvēs dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tā ilglaicīgai uzturēšanai. Tādējādi šajā kontekstā Tiesa jau ir atzinusi, ka Dzīvotņu direktīvas normu mērķis ir veicināt to, lai dalībvalstis noteiktu atbilstošus aizsardzības pasākumus dabisko dzīvotņu veidu apdzīvoto teritoriju ekoloģisko iezīmju saglabāšanai²⁷. Attiecībā konkrētāk uz šīs direktīvas 6. pantu Tiesa ir atzinusi – tā kā šajā normā nav minētas sīki izstrādātas prasības, ar to dalībvalstīm tiek noteikta virkne pienākumu un specifisku procedūru ar mērķi nodrošināt dabisko dzīvotņu, it sevišķi īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai attiecīgā gadījumā atjaunošanu²⁸.

141. Tiesa arī ir precizējusi, ka minētās direktīvas 6. panta normas ir jāinterpretē kā loģiski saistīts veselums, ņemot vērā paredzētos aizsardzības mērķus, jo faktiski šī panta 2. un 3. punkta mērķis ir nodrošināt vienādu aizsardzības līmeni dabiskajām dzīvotnēm un sugu dzīvotnēm, kamēr minētā panta 4. punkts ir tikai norma, kurā ir ietverta atkāpe no tā 3. punkta²⁹.

142. Tādējādi pasākumi, kas paredzēti 2016. gada pielikumā un Lēmumā Nr. 51 un kas it īpaši izpaužas kā mirušo vai mirstošo koku ciršana un novākšana, ir jāskata šo [iepriekš minēto] principu gaismā.

143. Šajā saistībā ir jāatgādina, pirmkārt, ka nav noliedzams, ka mežniecības, uz kurām attiecas minētie pasākumi, ir īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un KNT, kuras noteikusi Polijas Republika un kurās ir jāpiemēro pasākumi, kas nepieciešami to dabisko dzīvotņu un/vai sugu populāciju saglabāšanai vai atjaunošanai labvēlīgā aizsardzības statusā, kuru dēļ teritorija ir tikusi noteikta Dzīvotņu direktīvas izpratnē³⁰.

27 Spriedumi, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 37. un 38. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 35. un 36. punkts).

28 Spriedumi, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 36. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 31. punkts).

29 Spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

30 Skat. šīs direktīvas 1. panta k) un l) punktā minētās definīcijas.

144. Otrkārt, tāpat nav noliedzams, ka aplūkojamie pasākumi izraisīja daļas mežaudžu zaudējumu³¹. No tā izriet, ka šādus pasākumus jau pēc to rakstura nevar uzskatīt par pasākumiem, kas nodrošina attiecīgās *Natura 2000* teritorijas aizsardzību. Tomēr Polijas Republika, lai attaisnotu kopš 2016. gada pieņemtos lēmumus, norāda uz īpašajiem apstākļiem, proti, vēl nebijušu egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos, kas var ietekmēt šīs teritorijas viengabalainību.

145. No strīda priekšmeta izriet, ka turpinās zinātniskas domstarpības par to, vai šādi veiktie pasākumi, pirmkārt, ietekmēs egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanos un, otrkārt, vai tie ir pienācīgs aizsargāto dzīvotņu aizsardzības veids. Šajā saistībā var norādīt, ka 2016. gada 25. marta programmā stāvokļa uzlabošanai ar nosaukumu “Programma attiecībā uz Belovežas mežu kā *UNESCO* kultūras un dabas mantojumu un kā *Natura 2000* tīklam piederošu teritoriju” ir skaidri minētas viedokļu atšķirības šajā jautājumā.

146. Turklāt, lai gan Polijas iestādes 2015. gadā pieņēma *PZO* ar mērķi noteikt pasākumus, kas vajadzīgi *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* aizsardzībai, no lietas materiāliem izriet, ka pretēji tam, ko apgalvo Polijas Republika, 2016. gada pielikums nevar būt konkrēta [minētā] *PZO* ieviešana, jo tajā ir paredzēti pasākumi, kas šajā *PZO* ir uzskatīti par potenciālu apdraudējumu aizsargāto dzīvotņu un sugu aizsardzībai. No Komisijas apsvērumiem, ko Polijas Republika šajā jautājumā nav apstrīdējusi, izriet, ka egļu astoņzobu mizgrauža izplatīšanās nebija noteikta kā esošs vai potenciāls apdraudējums dabisko dzīvotņu un *PZO* 3. pielikumā minēto dzīvnieku un putnu sugu dzīvotņu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanai, turpretī egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvoto egļu novākšana šajā pielikumā ir skaidri uzskatīta par potenciālu apdraudējumu dzīvotņu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanai un it īpaši apodziņa, bikšainā apoga un trīspirkstu dzeņa aizsardzībai.

147. Tādējādi pasākumus, kas izriet no 2016. gada pielikuma un Lēmuma Nr. 51, nevar analizēt kā tādus, ar kuriem tiktu ieviests 2015. gada *PZO*. Paradoksālā kārtā to potenciālās sekas ir tādas, kas var atņemt šim plānam tā lietderīgo iedarbību vai pat ļaut Polijas iestādēm neievērot tajā noteikto³².

148. No tā izriet, ka šādus pasākumus nekādā gadījumā nevar uzskatīt par aizsardzības pasākumiem Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta izpratnē. Sekojoši Polijas Republika pēc 2015. gada *PZO* pieņemšanas nav veikusi *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* aizsardzībai vajadzīgos pasākumus. Šajos apstākļos ir jāiesaka Tiesai uzskatīt, ka Polijas Republika nav izpildījusi savus pienākumus, kas izriet gan no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta, gan no Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punkta, un līdz ar to lemt, ka Komisijas izvirzītais otrais iebildums ir pamatots.

149. Komisijas izvirzītais pirmais iebildums Tiesai tomēr būs jāvērtē, jo Polijas Republika ir arī apgalvojusi, ka meža apsaimniekošanas pasākumi, kas paredzēti 2016. gada pielikumā, ir tādi plāni vai projekti Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta izpratnē, kuru pieņemšanai tā 2015. gadā bija veikusi šo pasākumu ietekmes uz vidi novērtējumu.

150. Lai noteiktu, vai 2016. gada pielikumā un Lēmumā Nr. 51 minētie pasākumi ir tikuši pieņemti un īstenoti atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā noteiktajām prasībām, šķiet derīgi atgādināt, pirmkārt, ka šajā normā ir paredzēta novērtējuma procedūra, kuras mērķis ir ar iepriekšējas pārbaudes palīdzību nodrošināt, lai atļauja īstenot plānu vai projektu, kas nav tieši saistīts ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai, bet kas var to būtiski ietekmēt, tiktu izsniegta tikai tad, ja ar to netiks apdraudēta attiecīgās teritorijas viengabalainība³³.

31 Skat. šo secinājumu 52. punktu.

32 Var pat norādīt, ka pieņemti no 2016. gada pielikuma un Lēmuma Nr. 51 izrietošo pasākumu saderību ar 2015. gada *PZO* nozīmētu atzīt, ka Polijas iestādes var grozīt šo *PZO*, neņemot vērā aizsardzības mērķus, kuriem šādam dokumentam normāli ir jāatbilst.

33 Spriedumi, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 28. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 43. punkts).

151. Otrkārt, kā Tiesa ir uzsvērusi, minētajā tiesību normā ir paredzēti divi posmi. Pirmajā posmā ir paredzēts pienākums dalībvalstīm veikt atbilstošu plāna vai projekta ietekmes uz aizsargātu teritoriju novērtējumu, ja pastāv iespējamība, ka šis plāns vai projekts šo teritoriju būtiski ietekmēs³⁴. Konkrēti, ja plāns vai projekts, kas nav tieši saistīts ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgs teritorijas apsaimniekošanai, var ietekmēt tās aizsardzības mērķus, tad tas ir jāuzskata par tādu, kas var šo teritoriju būtiski ietekmēt. Minētā riska izvērtēšana ir jāveic, it īpaši, ņemot vērā attiecīgās teritorijas specifiskās iezīmes un vides apstākļus³⁵.

152. Otrajā posmā, kas ir minēts Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrajā teikumā un kas tiek īstenots pēc šo secinājumu iepriekšējā punktā aprakstītā atbilstošā novērtējuma veikšanas, atļaujas izsniegšana šādam plānam vai projektam tiek ierobežota ar nosacījumu, ka ar to nedrīkst tikt apdraudēta attiecīgās teritorijas viengabalainība, izņemot gadījumu, kad ir jāpiemēro šī panta 4. punkta noteikumi³⁶.

153. Tiesa tāpat ir atzinusi, ka, lai netiktu apdraudēta teritorijas kā dabiskas dzīvotnes viengabalainība Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrā teikuma izpratnē, ir jāsauglabā tās labvēlīgas aizsardzības statuss, kas nozīmē ilgstoši saglabāt attiecīgajai teritorijai raksturīgās iezīmes, kuras ir saistītas ar tāda dabiskās dzīvotnes veida sastopamību, kura saglabāšanas mērķis ir bijis pamats šīs teritorijas iekļaušanai Kopienā nozīmīgu teritoriju šīs direktīvas izpratnē sarakstā³⁷.

154. Turklāt ir jāatgādina, ka Tiesa ir lēmusi, ka saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu veiktais novērtējums nedrīkst būt nepilnīgs un tajā ir jābūt ietvertiem pilnīgiem, precīziem un galīgiem konstatējumiem un secinājumiem, kas spēj kļiedēt jebkuras zinātniski pamatotas šaubas par paredzēto darbu ietekmi uz attiecīgo aizsargājamo teritoriju³⁸. Ir arī ticis nolemts, ka šis plāna vai projekta ietekmes uz attiecīgo teritoriju atbilstošais novērtējums ir saistīts ar prasību, lai, ņemot vērā šajā jomā pieejamās labākās zinātnes atziņas, tiktu apzināti visi attiecīgā plāna vai projekta aspekti, kas paši par sevi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem var ietekmēt šīs teritorijas aizsardzības mērķus³⁹.

155. Tiesa arī ir norādījusi, ka parasti nākotnē paredzētas jaunas dzīvotnes izveides ar nolūku kompensēt to, ka tiek zaudēta šī paša dzīvotnes veida platība un kvalitāte aizsargājamā teritorijā, iespējamā pozitīvā ietekme ir grūti paredzama un katrā ziņā būs redzama tikai pēc vairākiem gadiem⁴⁰.

156. Līdz ar to, ņemot vērā šo judikatūru, ir jāvērtē, vai prasības pamatā esošie fakti ir pietiekami pamatoti. Pēc manām domām, no vienkāršas apstrīdēto lēmumu hronoloģijas un iesniegto apliecinājošo dokumentu atbilstības pārbaudes izriet, ka nav bijis iespējams veikt Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā prasīto novērtējumu.

157. Pirmkārt, no lietas materiāliem izriet, ka neilgi pirms tam, kad tika pieņemts 2016. gada pielikums, ar ko grozīts 2012. gada MAP, Polijas iestādes bija pieņēmušas 2015. gada PZO, no kura izriet, ka egļu astonezību mizgrauža apdzīvoto koku ciršana un novākšana ir potenciāls apdraudējums attiecīgās *Natura 2000* teritorijas aizsardzībai.

34 Spriedumi, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 29. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 44. punkts).

35 Spriedumi, 2014. gada 15. maijs, *Briels* u.c. (C-521/12, EU:C:2014:330, 20. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 45. punkts).

36 Spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 46. punkts).

37 Spriedumi, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 39. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 47. punkts).

38 Spriedumi, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija (C-404/09, EU:C:2011:768, 100. punkts), 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 44. punkts), kā arī 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

39 Spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

40 Spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

158. Lai arī no diskusijām tiesas sēdē izriet, ka ir jāatrod noteikts līdzsvars starp aktīvās apsaimniekošanas pasākumiem un pasīvās apsaimniekošanas pasākumiem ar mērķi cīnīties pret egļu astonezību mizgrauža izplatīšanos, lai sasniegtu Dzīvotņu direktīvā un Putnu direktīvā minētos aizsardzības mērķus, šis līdzsvars nekādi nav panākams ar Lēmumā Nr. 51 noteikto, ciktāl tajā ir ļauts veikt mežaudžu ciršanas un novākšanas pasākumus bez ierobežojumiem.

159. Turklāt no Polijas Republikas sniegtajiem faktiem izriet, ka tieši 2016. gada pielikuma pieņemšanas dienā Polijas iestādes pieņēma arī programmu stāvokļa uzlabošanai ar nosaukumu “Programma attiecībā uz Belovežas mežu kā *UNESCO* kultūras un dabas mantojumu un kā *Natura 2000* tīklam piederošu teritoriju”, kuras galvenais mērķis, kā tika apstiprināts tiesas sēdē, bija nākotnē novērtēt veikto pasākumu ietekmi uz teritorijas aizsardzību, it īpaši nosakot references zonas, kurās nebūtu veicami nekādi meža apsaimniekošanas pasākumi.

160. Otrkārt, lai gan Polijas Republika savos rakstveida apsvērumos, kā arī tiesas sēdē apgalvoja, ka egļu astonezību mizgrauža izplatīšanos laikā no 2012. līdz 2015. gadam izraisīja mežizstrādes apjoma samazināšana, par ko nolemts, pieņemot 2012. gada MAP, no lietas materiāliem tomēr izriet, ka mežizstrādes apjomi, kas konstatēti laikā no 2012. līdz 2015. gadam, ir bijuši identiski iepriekšējiem gadiem un ka Belovežas rajonā iegūtās koksnes kubatūra šajā laikposmā patiesībā ir palikusi stabila. Tādējādi nevar pamatoti apgalvot, ka egļu astonezību mizgrauža izplatīšanos būtu izraisījis mežizstrādes apjoma samazināšana laikā no 2012. līdz 2015. gadam.

161. Treškārt, lai gan Polijas iestādes apgalvo, ka tās ir veikušas atbilstošu 2016. gada pielikuma ietekmes uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību novērtējumu atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktam, no lietas materiāliem izriet, ka šis novērtējums faktiski noticis 2015. gadā, bet tas attiecās tikai uz pasākumiem, kas plānoti ar 2016. gada pielikumu, kurā ir runa tikai par Belovežas mežniecību, un līdz ar to neattiecas uz pasākumiem, kas ietverti Lēmumā Nr. 51, kurš pieņemts 2017. gada 17. februārī ar mērķi ģeogrāfiski un kvantitatīvi paplašināt koku ciršanas un novākšanas pasākumus visās trijās *Puszcza Białowieska* meža mežniecībās. Līdz ar to ir jākonstatē, ka nav ticis veikts nekāds novērtējums par Lēmumā Nr. 51 paredzēto meža apsaimniekošanas pasākumu ietekmi uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* tās kopumā aizsardzību un viengabalainību. Tāpat no lietas materiāliem nekādi neizriet, ka Polijas iestādes būtu plānojušas un vērtējušas 2016. gada pielikuma un Lēmuma Nr. 51 iespējamās kumulatīvās sekas⁴¹.

162. Turklāt no šī 2016. gada pielikuma ietekmes uz *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību novērtējuma pašiem noteikumiem izriet, ka tas tika veikts, pamatojoties uz 2012. gada datiem, nevis uz atjauninātiem un 2015. gadā aktuāliem datiem, kā tas turklāt ir prasīts saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta noteikumiem, kā tos interpretējusi Tiesa⁴². Šī dokumenta 4.2. punktā ir precizēts, ka “noteikumi par ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju, kas ir vērtējumā par ietekmi uz vidi attiecībā uz 2012.–2021. gadu, principā nav jāatjaunina. Tomēr ir jānorāda, ka darbības galvenokārt skars bojātās mežaudzes”.

163. Visbeidzot no Polijas Republikas rakstveida apsvērumiem izriet, ka *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska* sastopamās bioloģiskās daudzveidības inventarizācija vēl tika veikta laikā, kad tika pieņemts pēdējais apstrīdētais lēmums, un pirmstiesas stadijā.

164. Ņemot vērā visus šos faktus, nevar uzskatīt, ka Polijas iestādes būtu pārliecinājušās – kaut tikai 2016. gada pielikuma pieņemšanas dienā –, ka pasākumi, ko šis lēmums ietver, neietekmēs šīs *Natura 2000* teritorijas viengabalainību, ar ko pietiek, lai uzskatītu, ka pirmais iebildums ir pamatots.

41 Par piemēru šai prasībai skat. spriedumu, 2017. gada 26. aprīlis, Komisija/Vācija (C-142/16, EU:C:2017:301, 61. un 62. punkts).

42 Skat. spriedumu, 2017. gada 26. aprīlis, Komisija/Vācija (C-142/16, EU:C:2017:301, 42. punkts).

165. Tomēr es precizēšu, kas, pēc manām domām, vēl papildus pamato to, ka ir noraidāmi arī pārējie Polijas Republikas izvirzītie argumenti. Pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru plānu vai projektu ietekmes uz attiecīgo teritoriju viengabalainību novērtējumi ir jāveic, ņemot vērā lēmuma pieņemšanas brīdī pieejamās labākās zinātnes atziņas⁴³. Tomēr no lietas materiāliem, kā arī no diskusijām tiesas sēdē izriet, ka apstrīdēto lēmumu pieņemšanas laikā pastāvēja zinātniskas domstarpības par piemērotākajām metodēm, kā apturēt egļu astonezību mizgrauža izplatīšanos. Turklāt ir jāatzīmē, ka šīs zinātniskās domstarpības attiecās pat uz cīņas ar egļu astonezību mizgrauža izplatīšanos pamatotību⁴⁴ un ka pēc dažu zinātnieku domām runa ir par dabisku ciklu, kurš atbilst periodiskām tendencēm, kas raksturīgas tādās teritorijas iezīmēm, kuras aizsardzības mērķis ir pamatojis tās iekļaušanu KNT sarakstā un atzīšanu par ĪADT.

166. Šo iemeslu dēļ nevar arī pamatotī apgalvot, ka ietekmes uz vidi novērtējums, kas tika veikts pirms apstrīdēto lēmumu pieņemšanas, atbilda Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta prasībām, kā tās interpretējusi Tiesa.

167. Otrkārt, Tiesa ir noteikusi, ka šīs direktīvas 6. panta 3. punktā ir ietverts arī piesardzības princips un tas ļauj efektīvi novērst to plānu vai projektu radītos aizsargājamo teritoriju viengabalainības apdraudējumus, ko kompetentās iestādes paredzējušas, lai ļautu īstenot pasākumus, kurus tie ietver. Šajā saistībā Tiesa ir lēmusi, ka mazāk stingrs atļaujas izsniegšanas kritērijs par to, kas ir izteikts šajā tiesību normā, nevar nodrošināt tikpat efektīvu šajā tiesību normā izvirzītā šo teritoriju aizsardzības mērķa īstenošanu⁴⁵. Šī principa piemērošana, īstenojot šīs direktīvas 6. panta 3. punktu, ir saistīta ar prasību kompetentajai iestādei novērtēt projekta ietekmi uz attiecīgo teritoriju, ievērojot aizsardzības mērķus un ņemot vērā minētajā projektā iekļautos aizsardzības pasākumus, kuru mērķis ir novērst vai samazināt iespējamo tieši izraisīto kaitīgo ietekmi attiecībā uz minēto teritoriju, lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēta tās viengabalainība⁴⁶.

168. Šajā gadījumā šo novērtējumu nevarēja pabeigt, ņemot vērā pastāvošās zinātniskās domstarpības, lēmumu pieņemšanas dienā vēl veiktos inventarizācijas pasākumus, kā arī Lēmuma Nr. 52 priekšmetu, kas bija references platību noteikšana ar mērķi – atbilstoši Polijas Republikas mutvārdu apsvērumiem tiesas sēdē – novērtēt *Natura 2000* teritorijas *Puszczą Białowieską* iezīmju attīstību, ja nenotiek nekāda cilvēka iejaukšanās.

169. Tā kā apstrīdēto lēmumu pieņemšanas brīdī potenciālo risku, ka tiks ietekmēta šīs *Natura 2000* teritorijas aizsardzība un viengabalainība, pastāvēšana un smagums nebija līdz galam noteikti, novērtēti un vajadzīgas gadījumā novērsti, Polijas iestādes nevarēja pieņemt ne 2016. gada pielikumu, ne Lēmumu Nr. 51, nepārkāpjot arī piesardzības principu.

170. Treškārt, runājot par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktu, kuru Polijas Republika minēja saistībā ar sabiedrības drošības problēmām, kuru dēļ esot bijusi vajadzība pieņemt apstrīdētos lēmumus, ir jāatgādina, ka, būdama tiesību norma, kurā ir ietverta atkāpe, tā ir jāinterpretē šauri un tā var tikt piemērota tikai pēc tam, kad plāna vai projekta ietekme ir tikusi analizēta atbilstoši šī panta 3. punkta normām⁴⁷.

43 Spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

44 Šajā nozīmē skat. vides ministra un Valsts meža dienesta ģenerāldirektora 2016. gada 25. martā pieņemto programmu stāvokļa uzlabošanai ar nosaukumu "Programma attiecībā uz Belovežas mežu kā *UNESCO* kultūras un dabas mantojumu un kā *Natura 2000* tīklam piederošu teritoriju".

45 Spriedumi, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 41.–43. punkts un tajos minētā judikatūra), kā arī 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

46 Spriedumi, 2014. gada 15. maijs, *Briels* u.c. (C-521/12, EU:C:2014:330, 28. punkts), 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 54. punkts), un 2017. gada 26. aprīlis, Komisija/Vācija (C-142/16, EU:C:2017:301, 34. punkts).

47 Spriedumi, 2014. gada 15. maijs, *Briels* u.c. (C-521/12, EU:C:2014:330, 35. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).

171. Lai noteiktu iespējamo kompensācijas pasākumu raksturu, attiecīgās teritorijas apdraudējums ir jānoskaidro precīzi. Ņemot vērā ar attiecīgo teritoriju saistītos aizsardzības mērķus, zināšanas par šo ietekmi ir obligāts priekšnoteikums Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkta piemērošanai, jo, ja šie fakti nav zināmi, nevar tikt izvērtēts neviens šīs atkāpi ietverošās tiesību normas piemērošanas nosacījums. Iespējamo sevišķi svarīgo sabiedrības interešu un mazāk kaitīgo alternatīvo risinājumu pastāvēšanas pārbaude faktiski prasa to un apsvērtā plāna vai projekta radītā iespējamā minētās teritorijas apdraudējuma savstarpēju izsvēršanu⁴⁸.

172. Tādējādi saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktu gadījumā, ja, neraugoties uz novērtējuma, kas veikts atbilstoši šīs direktīvas 6. panta 3. punkta pirmajam teikumam, negatīviem secinājumiem, plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, un ja nav alternatīvu risinājumu, tad attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Tādējādi kompetentās iestādes šajā kontekstā atļauju saskaņā ar minētās direktīvas 6. panta 4. punktu var piešķirt tikai tad, ja ir izpildīti tajā paredzētie nosacījumi⁴⁹.

173. Šajā gadījumā gan no iepriekš minētajiem konstatējumiem par iepriekšējās novērtējuma fāzes neievērošanu, kas pamatota ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, gan no citu īpašu lietas materiālu neesamības izriet, ka Polijas iestādes nav vērtējušas iespēju izmantot alternatīvus vai kompensācijas pasākumus⁵⁰ to meža apsaimniekošanas pasākumu vietā, kas pieņemti un īstenoti, pamatojoties uz 2016. gada pielikumu, kā arī Lēmumu Nr. 51. Līdz ar to var arī konstatēt, ka, lai gan Polijas iestādes ir atsaukušās uz sabiedrības drošības iemesliem ar mērķi pamatot to, ka tika pieņemti un īstenoti apstrīdētie pasākumi, kuru negatīvā ietekme līdz ar to tika netieši atzīta, Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkta norādījumi, kuros ietvertas atkāpes, netika ievēroti.

174. Visu iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ ir jāiesaka Tiesai lemt, ka pirmais Komisijas izvirzītais iebildums ir pamatots, tāpat kā otrs, jo, neievērojot Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta norādījumus un īstenojot šādi pieņemtos pasākumus, kas nevar būt aizsardzības plāns šīs direktīvas 6. panta 1. punkta izpratnē, Polijas iestādes nav izpildījušas pienākumus, kas izriet no šīm normām, kā arī no Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punkta.

2. Par trešo un ceturto iebildumu

175. Ar trešo un ceturto iebildumu Komisija apgalvo, ka Polijas Republika nav izpildījusi arī pienākumus, kas tai noteikti attiecīgi ar Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktu un Putnu direktīvas 5. panta b) un d) punktu, līdz ar to Tiesai ir jānoskaidro, vai apstrīdētās meža apsaimniekošanas darbības var pasliktināt vai iznīcināt saproksilofāgo vaboļu un savvaļas putnu sugu vairošanās vietas, ko īpaši aizsargā šīs direktīvas.

176. Iepriekš minētie konstatējumi un apsvērumi par pirmo un otro iebildumu liek secināt, ka aplūkojamās meža apsaimniekošanas darbības noteikti var izraisīt *Natura 2000* teritorijā *Puszcza Białowieska* dzīvojošo aizsargāto sugu vairošanās vietu noplicināšanu.

177. Tādējādi Tiesai tiek ierosināts Komisijas izvirzīto trešo un ceturto iebildumu uzskatīt par pamatotiem.

48 Spriedumi, 2012. gada 11. septembris, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias* u.c. (C-43/10, EU:C:2012:560, 114. un 115. punkts), kā arī 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 Spriedumi, 2014. gada 15. maijs, *Briels* u.c. (C-521/12, EU:C:2014:330, 37. punkts), un 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c. (C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 63. punkts).

50 Citus, nevis feromonu slazdu izvietojumu, kuras neefektivitāte ir tikusi norādīta.

178. Līdz ar to no visa iepriekš minētā izriet, ka es iesaku Tiesai konstatēt, ka, pieņemot un īstenojot meža apsaimniekošanas pasākumus, kas ietverti 2016. gada pielikumā un Lēmumā Nr. 51, nepārliedzinoties par to, ka šie pasākumi neapdraud *Natura 2000* teritorijas *Puszcza Białowieska* viengabalainību, un nenodrošinot saglabāšanu un aizsardzību Komisijas prasībā minētajām aizsargātajām dzīvotnēm un sugām, kuru dēļ šī teritorija ir tikusi noteikta par Kopienā nozīmīgu teritoriju un īpaši aizsargājamu dabas teritoriju, Polijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. un 3. punktu un 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktu, kā arī ar Putnu direktīvas 4. panta 1. un 2. punktu un 5. panta b) un d) punktu.

V. Tiesāšanās izdevumi

179. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Polijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tai spriedums ir nelabvēlīgs, ir jāpiespriež pēdējai minētajai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

VI. Secinājumi

180. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai nolemt šādi:

- 1) Pieņemot un īstenojot meža apsaimniekošanas pasākumus, kas ietverti 2012. gada 9. oktobra Belovežas mežniecības meža apsaimniekošanas plāna pielikumā, ko 2016. gada 25. martā apstiprināja *Minister Środowiska* (vides ministrs, Polija), un *Dyrektor Generalny Lasów Państwowych* (Valsts meža dienesta ģenerāldirektors, Polija) 2017. gada 17. februāra Lēmumā Nr. 51 par egļu astoņzobu mizgrauža apdzīvotu koku ciršanu un tādu koku savākšanu, kas apdraud sabiedrības drošību un rada ugunsgrēka risku, visu vecuma grupu mežaudzēs Belovežas, Brovskas un Hajnovkas mežniecībās, nepārliedzinoties par to, ka šie pasākumi neapdraud *Natura 2000* teritorijas PLC200004 *Puszcza Białowieska* (Polija) viengabalainību, un nenodrošinot saglabāšanu un aizsardzību Komisijas pieteikumā minētajām aizsargātajām dzīvotnēm un sugām, kuru dēļ šī teritorija ir tikusi noteikta par Kopienā nozīmīgu teritoriju un īpaši aizsargājamu dabas teritoriju, Polijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību 6. panta 1. un 3. punktu un 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktu, kā arī ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību 4. panta 1. un 2. punktu un 5. panta b) un d) punktu.
- 2) Polijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.